

Opinnäytetyö (AMK)

Kestävä kehitys

2014

Paula Sarapisto

EETTINEN PANKKITOIMINTA JA SEN EDISTÄMINEN SUOMESSA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Kestävä kehitys

2014 | Sivumäärä: 52 + 4

Ohjaajat: Sirpa Halonen ja Jari Hietaranta

Paula Sarapisto

EETTINEN PANKKITOIMINTA JA SEN EDISTÄMINEN SUOMESSA

Tässä opinnäytetyössä on tutkittu eettistä pankkitoimintaa ja mahdollisuuksia edistää sitä Suomessa. Opinnäytetyö koostuu kahdesta kvalitatiivisesta haastattelututkimuksesta, joista toisessa haastateltiin suomalaisia tanskalaisen Merkur-pankin yhteyshenkilöitä ja toisessa ulkomaisia eettisten pankkien toimijoita. Tavoitteena oli selvittää miksi Merkur on lopettamassa toimintansa Suomessa ja tuottaa taustatietoa Suomessa toimivalle Pankki 2.0 -aloitteelle. Pankki 2.0 on aloite, joka pyrkii suomalaisen eettisen pankin perustamiseen.

Eettinen pankkitoiminta on pankkitoimintaa, jossa otetaan samanarvoisesti huomioon taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen ulottuvuus. Sen tavoitteena on luoda kestävä ja vastuullista taloutta. Eettiset pankit ovat läpinäkyviä ja rahoittavat vain reaalityöntöä. Läpinäkyvyys tarkoittaa, että pankit tiedottavat asiakkailleen rahoittamistaan hankkeista. Eettiset pankit ovat kasvattaneet suosiotaan erityisesti vuosien 2007-2010 pankkiriisin aikana ja sen jälkeen. Eettisiä pankkeja kutsutaan myös sosiaalisiksi tai kestäviksi pankeiksi.

Merkur-pankki aloitti rajoja ylittävän toiminnan Suomessa vuonna 2002. Sillä on yli 10 vuoden toiminnan jälkeen vain 213 suomalaista asiakasta. Merkur on lopettamassa Suomessa, koska se haluaa keskittyä Tanskan toimintoihinsa. Merkur ei pystynyt sijoittamaan Suomen toimintaan tarpeeksi resursseja, jotta toiminta olisi kehittynyt eteenpäin. Toiminnalla kuitenkin mahdollistettiin suomalaisten eettinen säästäminen ja rahoitettiin useita ekologisia, sosiaalisia ja kulttuurihankkeita Suomessa.

Eettisten pankkitoimijoiden haastatteluissa käsiteltiin pankkien historiaa, markkinointia ja arvoja sekä kerättiin neuvoja Pankki 2.0:lle. Haastattelujen perusteella tärkeintä eettisen pankkitoiminnan aloittamisessa on taustaorganisaation luominen ja verkostoituminen. Verkoston kautta voidaan lisätä tietoisuutta eettisestä pankkitoiminnasta ja löytää asiakkaita pankille. Pankkitoimijat totesivat, että aloite tarvitsee avukseen myös pankkiasiantuntijoita ja rahoittajia.

ASIASANAT: eettinen pankkitoiminta, eettinen pankki, rahoitus, Merkur-pankki, Pankki 2.0 -aloite

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sustainable Development

2014 | Number of pages: 52 +4

Instructors: Sirpa Halonen and Jari Hietaranta

Paula Sarapisto

ETHICAL BANKING AND ITS DEVELOPMENT IN FINLAND

This thesis studies ethical banking and possibilities to develop it in Finland. The thesis consists of two qualitative interview studies. In one study the participants were Finnish contact persons of the Danish Merkur bank and in the other they were representatives of foreign ethical banks. The objectives were to determine why Merkur is shutting down its activities in Finland and to provide background information for the Finnish Bank 2.0 -initiative. Bank 2.0 is an initiative that aspires to found an ethical bank in Finland.

Ethical banking is banking that considers financial, social and ecological factors equally in its operation. It aims to create a sustainable and responsible economy. Ethical banks are transparent and they only finance the real economy. Transparency means that the banks inform their clients about the projects that they finance. Ethical banks have grown their popularity especially during and after the financial crisis in the years 2007-2010. Ethical banks are also called social or sustainable banks.

Merkur bank started its cross-border activity in Finland in 2002. It has only 213 Finnish clients after more than 10 years of operation. Merkur is shutting down its operation in Finland because it wants to focus on the Danish market. Merkur was not able to invest enough resources in the Finnish operation to develop it further. However Merkur made ethical saving possible for Finns and financed many ecological, social and cultural projects in Finland.

The history of the banks, marketing and values were discussed in the interviews of the ethical banks representatives. The representatives also gave advice for the Bank 2.0 -initiative. Based on the interviews the most important aspects when creating ethical banking are founding a background organisation and networking. Through the network the initiative can raise awareness about ethical banking and find customers for the bank. The representatives also stated that the initiative will need the help of banking experts and funders.

KEYWORDS: ethical banking, social bank, sustainable bank, financing, Merkur bank, Bank 2.0 -initiative

SISÄLTÖ

KÄYTETYT KÄSITTEET JA LYHENTEET	6
1 JOHDANTO	7
2 TYÖN TAUSTA JA TARVE	8
2.1 Merkur-pankki ja toiminta Suomessa	8
2.2 Pankki 2.0 -aloite	9
3 EETTINEN PANKKITOIMINTA	11
3.1 Eettiset pankit Euroopassa	12
3.1.1 Ekobanken ja JAK Medlemsbank, Ruotsi	13
3.1.2 Cultura Bank, Norja	14
3.1.3 Triodos Bank, Alankomaat	14
3.1.4 GLS Bank, Saksa	15
3.1.5 Banca Etica, Italia	15
3.2 Global Alliance for Banking on Values ja eettinen pankkitoiminta maailmalla	15
4 EETTISEN JA TAVANOMAISEN PANKKITOIMINNAN VERTAILUA	17
5 PANKIN VALINTAAN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ	21
6 MERKITYS KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄMISESSÄ	25
7 TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMA	27
8 TYÖN TOTEUTUS	28
8.1 Tutkimusmenetelmä	28
8.2 Tutkimuksen alku	29
8.3 Tutkimusaineisto	29
8.3.1 Pankkitoimijoiden haastattelut	29
8.3.2 Merkur-pankin yhteyshenkilöiden haastattelut	30
8.4 Haastattelemani asiantuntijat	31
9 TULOKSET	32
9.1 Merkur-pankin toiminta ja sen tausta Suomessa	32
9.1.1 Miksi Merkur lopettaa toiminnan Suomessa	34

9.1.2 Pankki 2.0 -aloite ja siihen liittyvät odotukset	35
9.2 Eettisten pankkien toimijoiden kokemukset	35
9.2.1 Pankin perustaminen	36
9.2.2 Pankkia perustettaessa tarvittavat resurssit	38
9.2.3 Pankin arvot	39
9.2.4 Mainonta ja uusien asiakkaiden tavoittaminen	40
9.2.5 Neuvoja Pankki 2.0 -aloitteelle	42
10 LUOTETTAVUUDEN ARVIOINTIA	45
11 JOHTOPÄÄTELMÄT	46
LÄHTEET	50

LIITTEET

- Liite 1. Haastattelukysymykset
- Liite 2. Marika Lohen saatekirje
- Liite 3. Sähköposti pankkitoimijoille
- Liite 4. Kysymyksiä Merkurin yhteyshenkilöille

KUVAT

Kuva 1. Tiedätkö, mitä pankki tekee rahoillasi (Pankki 2.0)?.....	9
Kuva 2. 100% läpinäkyvyys (Triodos Bank 2014a).	11
Kuva 3. Eettisiä pankkeja Euroopassa (Pankki 2.0).	12
Kuva 4. Triple bottom line (GRIID 2010).	17
Kuva 5. 10 syytä pankin valintaan (Compete 2008).	21
Kuva 6. Viisi tärkeintä syytä, jotka saavat vaihtamaan pankkia (The Financial Brand 2011).	22
Kuva 7. Pankki ihmisille, jotka haluavat toisenlaisen maailman (Charity Bank 2012). .	25
Kuva 8. GLS Bank perustettiin GLS Treuhand -säätiön kautta (GLS Bank 2014).....	36
Kuva 9. Ekobankenin logo: Ekobanken – ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti (Greenpeace 2014).....	39

KÄYTETYT KÄSITTEET JA LYHENTEET

Reaalitalous	Hyödykkeiden ja palvelujen tuotanto ja kulutus sekä tuotannosta muodostuvat tulot (MOT Kielitoimiston sanakirja 2014).
Spekulatiivinen talous	Keinotteleva, spekulatiivinen liiketoiminta (MOT Kielitoimiston sanakirja 2014). Arvopaperikaupasta muodostunut finanssitalouden osa-alue, joka ei enää ole yhteydessä konkreettiseen tuotantoon. Yksinkertaisimmillaan spekulatiivilla tarkoitetaan rahoitusinstrumentin ostoa ilman aikomusta käyttää sitä itse. Ostaja odottaa instrumentin arvon muutosta ja pyrkii saamaan voittoa myymällä sen oikealla hetkellä. (Maailmantalous.net 2013.) Spekulatiivinen talous pitää yllä epävakaita eli heilahtelevia valuuttoja, mistä koituu usein talouskriisejä (Verkkomedia.org 2012).
ABS	Alternative Bank Schweiz
GABV	Global Alliance for Banking on Values
GLS	Gemeinschaftsbank für Leihen und Schenken
INAISE	International Association of Investors in the Social Economy
ISB	Institute of Social Banking
Sitra	Suomen itsenäisyyden juhlarahasto

1 JOHDANTO

Eettisellä pankkitoiminnalla on jo vuosikymmenten historia Euroopassa, mutta Suomessa eettinen pankkitoiminta on vähän tunnettu käsite. Keväällä 2012 perustettiin Pankki 2.0 -aloite, joka on pyrkinyt selvittämään onko Suomessa kysyntää eettiselle pankkitoiminnalle ja millaista se Suomessa voisi olla. Aloite on myös luonut yhteisöllistä rahoitustoimintaa ja haaveissa on perustaa Suomeen oma eettinen pankki.

Eettisiä pankkeja kutsutaan esimerkiksi pankeiksi, joilla on omatunto. Eettisen pankkitoiminnan tavoitteena on luoda kestäväää ja vastuullista taloutta. Eettiset pankit rahoittavat sosiaalisia, kulttuurisia ja ekologisia hankkeita eli esimerkiksi tuulivoimaa, luomuviljelyä ja koulujen kunnostusta. Pankit kertovat asiakkailleen avoimesti rahoituskohteistaan ja toimintatavoistaan toisin kuin tavanomaiset pankit. Ne rahoittavat vain reaalityaloutta ja niiden toiminnassa arvioidaan tasaveroisesti taloudelliset, sosiaaliset ja ekologiset näkökulmat. Tavanomaisten pankkien toiminta perustuu voitontavoittelulle ja ne harjoittavat spekulatiivisia rahoitusmenetelmiä.

Muualla Euroopassa ihmiset ovat huolestuneita pankkiensa toimintatavoista, suomalaiset taas ovat suhteellisen tyytyväisiä pankkiensa toimintaan. Erityisesti vuosien 2007-2010 talouskriisin jälkeen eettinen pankkitoiminta on saanut paljon huomiota ja eettisten pankkien asiakasmäärät ovat kasvaneet radikaalisti. Tavanomaisten pankkien spekulatiiviset rahoitusmenetelmät olivat suurelta osin syynä kriisin syntyyn. Ihmiset tulivat kriisin kautta tietoisemmiksi tavanomaisten pankkien toimintatavoista ja päättivät siirtää säästönsä eettiseen pankkiin.

2 TYÖN TAUSTA JA TARVE

Euroopassa toimii useita eettisiä pankkeja, joista osa on ollut toiminnassa jo kymmeniä vuosia. Suomessa ei toimi suomalaista pankkia, joka harjoittaisi eettistä pankkitoimintaa. Tanskalainen Merkur-pankki on harjoittanut Suomessa rajoja ylittävää toimintaa vuodesta 2002, mutta se on lopettamassa toimintansa Suomessa (Merkur 2013, 30).

Suomessa on kevästä 2012 ollut toiminnassa Pankki 2.0 -aloite, joka pyrkii luomaan Suomeen eettistä pankkitoimintaa ja tulevaisuudessa perustamaan suomalaisen eettisen pankin. Opinnäytetyön on tarkoitus tukea Pankki 2.0 -aloitteen toimintaa. Tarkoituksena on kerätä taustatietoa heidän toimintaansa ja mahdollista pankin perustamista varten.

2.1 Merkur-pankki ja toiminta Suomessa

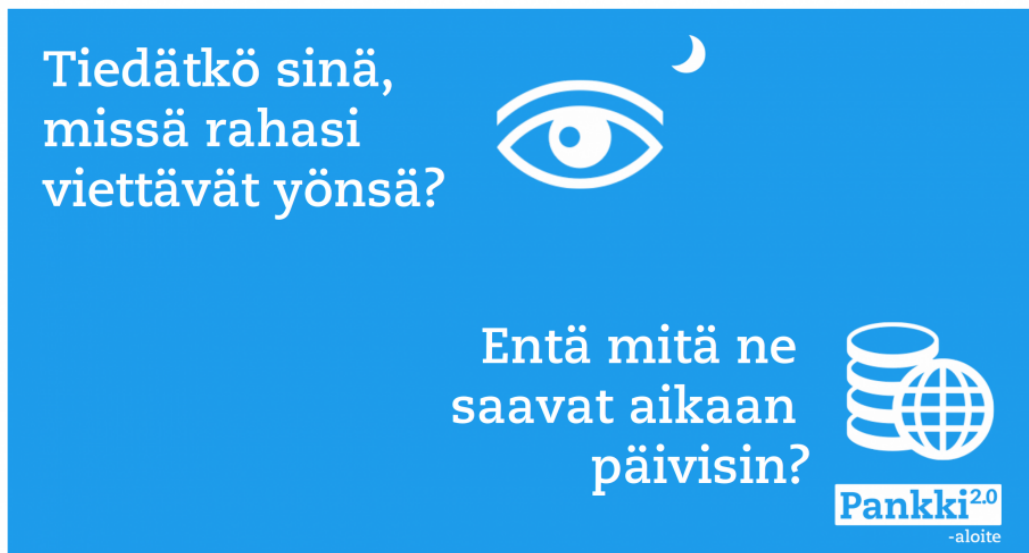
Merkur-pankki on osuuspankki, joka rahoittaa ekologisia, sosiaalisia ja kulttuurihankkeita (Merkur 2008a). Merkurin asiakkaat saavat halutessaan itse päättää millaisiin hankkeisiin heidän talletuksensa sijoitetaan. Merkur ei tavoittele toiminnallaan maksimaalista voittoa vaan pyrkimyksenä on Tanskan valtion 10 vuoden obligaatioiden kaltainen tuotto (Merkur 2012). Merkurin rahoituskohteita ovat esimerkiksi ympäristöystävällinen tuotanto ja kauppa, uusiutuvat energiamuodot, ekologinen rakentaminen, luomu- ja biodynaaminen viljely sekä koulut ja lastentarhat. (Merkur 2008b.)

Merkur aloitti rajoja ylittävän toiminnan Suomessa vuonna 2002 ja nyt yli kymmenen vuoden työn jälkeen Merkurilla on vain 213 suomalaista asiakasta. Lainoja Suomeen myönnettiin vuonna 2012 noin 10,6 miljoonan Tanskan kruunun eli 1,4 miljoonan euron verran. Tällä hetkellä Merkurin Suomen yhteyshenkilöt toimivat vapaaehtois pohjalta ja toimintaa ollaan lopettamassa. Merkur on antanut Suomen yhteyshenkilöille aikaa vuoden 2014 puoliväliin asti selvittää, voitaisiinko Suomeen perustaa itsenäistä pankkitoimintaa ja siirtää

suomalaiset asiakkaat sinne vai onko ainoa vaihtoehto yksinkertaisesti vähitellen lopettaa toiminta Suomessa. (Mercur 2013, 30.)

2.2 Pankki 2.0 -aloite

Pankki 2.0 -aloite peräänkuuluttaa eettistä, yhteistä ja turvallista pankkia. Aloite pyrkii luomaan Suomeen pankkitoimintaa, jonka keskiössä on eettisyys ja kestävän talouden rahoittaminen. Pankin perustamista varten aloite tavoittelee ihmisiä, jotka haluavat tietää mitä pankki heidän rahoillaan tekee (kuva 1). (Pankki 2.0 2013a.)

Kuva 1. Tiedätkö, mitä pankki tekee rahoillasi (Pankki 2.0)?

Pankki 2.0 -aloite perustettiin Helsingissä toukokuussa 2012 järjestetyn Pankki 2.0 - eettinen, yhteinen, turvallinen -seminaarin jälkeen (Marika Lohi 29.11.2014). Seminaarin jälkeen aloitteen taustalla toimiva ryhmä on järjestänyt useita työpajoja ja tapaamisia. Aluksi aloitteen toimijat pyrkivät selvittämään onko Suomessa kysyntää eettiselle pankkitoiminnalle ja millaista sen haluttaisiin olevan. Sen jälkeen he alkoivat tutkia eettisen pankin perusedellytyksiä ja mitä eettisen pankin perustaminen käytännön tasolla vaatii (Mattsson 2013).

Työpajojen kautta aloitteen toimijat ovat todenneet, että heidän mielestään tärkeitä ominaisuuksia eettiselle pankkitoiminnalle ovat avoimuus ja läpinäkyvyys. Lisäksi eettisessä pankkitoiminnassa keskeistä on arvioida rahoituskohteiden ekologinen, sosiaalinen ja kulttuurinen vaikutus taloudellisen tuoton ohella. (Mattsson 2013.) Aloitteen Internet-sivuilla kiteytetään, että eettisen pankin ”pää tavoitteina on saada raha palvelemaan aitoa arvontuottoa, luoda reaalityönteon kestäviä ratkaisuja sekä edistää paikallisyhteisöjen toimintaa” (Pankki 2.0 2013a).

Keväällä 2013 Pankki 2.0 oli yksi Sitran kolmesta Kestävän talouden ideakilpailun voittajista. Voittajat valittiin 90 idean joukosta. (Sitra 2013.) Aloite on saanut näkyvyyttä myös perustamalla Twitter- ja Facebook-tilin. Toukokuussa 2014 aloitteella oli 595 tykkäystä Facebookissa (Facebook 2014).

Kesällä 2013 Pankki 2.0 järjesti Luomulaatikko Oy:n osakeannin. Osakeannin avulla Tampereelle avattiin uudenlainen tuottajien ja kuluttajien omistama luomuruokakauppa. (Pankki 2.0 2013b.) Aloitteen toimijat ovat siis myös ryhtyneet etsimään käytännön ratkaisuja ja toteuttamaan eettistä rahoitustoimintaa. Toukokuussa 2014 aloitteen toimija kuvaili, että Pankki 2.0:n työ on perustan luomista eettiselle pankkitoiminnalle eettisen sijoitustoiminnan kautta. Aloitteen työ sisältää tällä hetkellä ekologisten, sosiaalisten ja kulttuurihankkeiden rahoitusratkaisujen tekemistä yhdessä hankkeiden kanssa. Tavoitteena ovat yhteisölliset rahoitusratkaisut eli yhteisöbondit. Niissä sijoittajat osallistuvat rahoittamiseen ja tukevat yhteiskuntaa muuttavia hankkeita. (Marika Lohi 28.05.2014.)

Tukea toimintaansa aloite on saanut muilta eettisiltä pankeilta, erityisesti tanskalaiselta Merkur-pankilta. Vuoden 2012 lopulla avuksi perustettiin Eettisen pankkitoiminnan kehitys osuuskunta Ehta. (Marika Lohi 29.11.2013.) Aloite on myös ryhtynyt keräämään Internet-sivuilleen listaa eettistä pankkitoimintaa kannattavista organisaatioista. Listasta löytyy esimerkiksi Into Kustannus, Siemenpuu-säätiö, Suomen luonnonsuojeluliitto ja Kepa (Pankki 2.0 2013c).

3 EETTINEN PANKKITOIMINTA

Institute of Social Bankingin eli ISB:n mukaan eettiselle pankkitoiminnalle ei ole, eikä ole mahdollista antaa, vain yhtä määritelmää sen monien alkuperien ja arvojen vuoksi. Silti eettisellä pankkitoiminnalla on yhteinen nimittäjä ja sille on mahdollista antaa yleinen kuvaus. (ISB 2011.)

Eettisen pankkitoiminnan tavoitteena on luoda kestäväää ja vastuullista taloutta. Keskiössä on vastata talouden ja yhteiskunnan tarpeisiin samalla ottaen huomioon sosiaalinen, kulttuurinen, ekologinen ja taloudellinen kestävyys. (ISB 2001.) Eettiset pankit rahoittavat pääasiassa sosiaalisia, kulttuurisia ja ekologisia hankkeita. Merkur-pankki on rahoittanut Suomessa esimerkiksi ekologista rakentamista, yhteisöasumista ja Steiner-päiväkotia.

Eettisessä pankkitoiminnassa raha on väline eikä itse tarkoitus. Rahan avulla pyritään kehittämään yhteiskuntaa paremmaksi. Eettiset pankit eivät pyri maksimoimaan voittoa, eivätkä tue keinottelua arvopapereilla, valuutoilla tai sijoitustoiminnassa. (ISB 2011.) Eettisten pankkien toimintaperiaatteisiin kuuluu se, että niiden toiminta perustuu reaalitalouteen ja siksi ne myöntävät lainoja enintään saman verran kuin niillä on asiakkaiden talletuksia. Eettiset pankit ovat tämän takia selvinneet hyvin pankkikriisien aikoina ja saaneet uutta kannatusta. (Benedikter 2012.)

Kuva 2. 100% läpinäkyvyys (Triodos Bank 2014a).

Eettisten pankkien tärkeimpiä periaatteita ovat avoimuus ja läpinäkyvyys (kuva 2) (ISB 2011). Ajatuksena on, että eettiset pankit yhdistävät ne ihmiset, jotka

haluavat muuttaa maailmaa paremmaksi niihin toimijoihin, jotka tekevät sitä. Eettiset pankit kertovat avoimesti asiakkailleen millaisia toimijoita ja hankkeita ne rahoittavat ja joissakin pankeissa asiakas voi erikseen valita millaista toimintaa haluaa säästöillään tukea. Roland Benedict (2012) kutsuu tätä täydeksi läpinäkyvyydeksi. Eettiset pankit julkaisevat ainakin kerran vuodessa yksityiskohtaisen raportin siitä mitä pankin rahoilla tarkalleen on tehty.

Eettisiä pankkeja voidaan kutsua myös sosiaalisiksi, vaihtoehtoisiksi, yleishyödyllisiksi, vihreiksi tai kestäviksi pankeiksi. Englanniksi puhuttaessa käytetään ehkä useimmiten nimitystä "social bank". Tässä opinnäytetyössä on päätetty käyttää termiä eettinen pankkitoiminta, koska se tuntuu parhaiten kuvaavalta ja koska Pankki 2.0 -aloite käyttää sitä nimitystä.

3.1 Eettiset pankit Euroopassa

Pohjoismaissa ja muualla Euroopassa toimii useita eettisiä pankkeja (kuva 3). Osa näistä pankeista on ollut toiminnassa jo yli 30 vuotta. Eettiset pankit ovat selviytyneet hyvin talouskriisien aikana ja niistä parhaiten menestyvät kasvavat nyt 20-30% vuodessa. (Pankki 2.0 2013d.)

Kuva 3. Eettisiä pankkeja Euroopassa (Pankki 2.0).

Eurooppalaisten eettisten pankkien varallisuus oli yhteensä noin 10,5 miljardia euroa vuonna 2011. Varallisuus on kasvanut nopeasti ja se oli vuonna 2012 jo 12 miljardia euroa. On odotettavissa, että niiden yleinen kasvutahti pysyy vakaana, 13-15% vuodessa, tulevina vuosina, kun taas tavanomaisten pankkien kasvuennuste on 1-3% vuodessa. Vuonna 2011 Euroopan suurimmat eettiset pankit olivat hollantilainen Triodos Bank (varallisuus noin 4,9 miljardia €), saksalainen GLS Bank (1,6 mrd €), italialainen Banca Etica (0,6 mrd €), sveitsiläinen ABS (0,5 mrd €) ja tanskalainen Merkur (0,1 mrd €). (Benedikter 2011; 2012.)

3.1.1 Ekobanken ja JAK Medlemsbank, Ruotsi

Ekobanken on osuuspankki, joka aloitti toimintansa 1998. Sen perustamista edelsi 1992 perustettu Ekosparkassan, jonka asiakkaat siirrettiin Ekobankeniin, kun se aloitti toimintansa. (Ekobanken 2013a.) Ekobanken pyrkii toimimaan yleisen edun ja jäsentensä hyväksi. Se myöntää lainoja pääasiassa sosiaali-, ympäristö- ja kulttuurihankkeisiin. Ekobanken pyrkii tukemaan yhteiskunnan muutosta kohti ekologista, sosiaalista, kulttuurista ja taloudellista kestävyyttä. (Ekobanken 2013b.)

JAK Medlemsbank aloitti toimintansa 1965 järjestönä ”Jord Arbete Kapital (JAK) - riksföreningen för ekonomisk frigörelse” eli ”Maa, Työ ja Pääoma – kansallinen yhdistys talouden vapauttamiselle”. Useiden muutosten jälkeen se sai täyden pankkitoimiluvan 1997 ja aloitti pankkitoiminnan uudella nimellä JAK Medlemsbank vuonna 1998. (JAK 2013a.) JAK on jäsenpankki, jonka toiminta ei perustu korkoihin. Sen ideologiaan kuuluu myös oikeudenmukaisuus ja kunnioitus ihmisiä sekä ympäristöä kohtaan. JAK toimii sellaisen yhteiskunnan puolesta, jonka ekonomiset pelisäännöt eivät tuota ongelmia ihmisten ja alueiden välille. (JAK 2013b.)

Suomeen on perustettu vuonna 2010 Ruotsissa toimivan JAK:n inspiroima osuuskunta JAK Finland. Osuuskunta harjoittaa pienimuotoista korotonta

säästö- ja rahoitustoimintaa. Suomen Finanssivalvonta on arvioinut osuuskunnan toiminnan vuonna 2011 ja osuuskunta on saanut jatkaa toimintaa ilman luottolaitoksen toimilupaa. Finanssivalvonnan kehotuksesta osuuskunta perustettiin uudelleen vuonna 2011 rahoitusosuuskuntana. (JAK Finland 2014.)

3.1.2 Cultura Bank, Norja

Cultura Bank perustettiin 1997. Työ pankin perustamiseksi aloitettiin vuonna 1986. (Cultura Bank 2013a.) Cultura-pankki mainostaa itseään ainoana norjalaisena pankkina, joka kertoo tallettajilleen mihin heidän rahojaan käytetään. Sen lainansaajat arvioidaan sosiaalisin ja ympäristöllisin kriteerein. Cultura-pankki pitää veloitteenaan lainoittaa hankkeita, jotka hyödyttävät yhteiskuntaa, kunnioittavat ihmisoikeuksia ja turvaavat ympäristöä. (Cultura Bank 2013b.)

3.1.3 Triodos Bank, Alankomaat

Triodos Bank perustettiin vuonna 1980. Se aloitti toimintansa säätiömuodossa jo 1971. (Triodos Bank 2013a.) Triodos-pankki tarjoaa Internet-sivujensa mukaan kilpailukykyisiä, ammattitaitoisia ja kestäviä pankkipalveluita. Se toimii Alankomaiden lisäksi Belgiassa, Yhdistyneessä Kuningaskunnassa, Espanjassa ja Saksassa. Triodos-pankki myöntää lainoja vain ympäristö-, sosiaali- ja kulttuurihankkeisiin, joissa pyritään positiivisiin ja pysyviin muutoksiin. Se rahoittaa erilaisia yrityksiä, järjestöjä ja hankkeita kehitysmaiden reilun kaupan tuottajista uusiutuvaa energiaa tuottaviin yrityksiin. (Triodos Bank 2013b.)

3.1.4 GLS Bank, Saksa

GLS Bank perustettiin vuonna 1974. GLS on lyhennys pankin nimestä ”Gemeinschaftsbank für Leihen und Schenken”, joka tarkoittaa ”Yhteisöpankki lainaamiselle ja lahjoittamiselle”. GLS-pankki on keskittynyt rahoittamaan kulttuurisia, sosiaalisia ja ekologisia hankkeita, jotka pyrkivät ratkaisemaan yhteiskunnallisia haasteita. Se on rahoittanut esimerkiksi itsenäisiä kouluja ja lastentarhoja, luomutiloja ja yhteisöasumisprojekteja. (GLS Bank 2013.)

3.1.5 Banca Etica, Italia

Työ Banca Etican perustamiseksi alkoi 1994 ja pankki aloitti toimintansa 1999 (Banca Etica 2013a). Banca Etica rahoittaa hankkeita, jotka pyrkivät sosiaalisiin ja taloudellisiin tavoitteisiinsa ottaen huomioon ihmisarvon ja ympäristön. Banca Etica pyrkii kouluttamaan säästäjiä lisäämällä tietoisuutta säästöjen määränpäästä ja lainaajia kannustamalla heitä kehittämään hallintoaan ja kykyjään yrittäjänä. (Banca Etica 2013b.)

3.2 Global Alliance for Banking on Values ja eettinen pankkitoiminta maailmalla

Tunnetuin eettisen pankkitoiminnan yhdistys on Global Alliance for Banking on Values eli lyhyesti GABV. GABV:n perusti 12 eettistä pankkia vuonna 2009 (Benedikter 2011). Nykyään sillä on 25 jäsenpankkia, jotka ovat johtavia eettisiä pankkitoimijoita Aasiasta, Afrikasta, Australiasta, Etelä- ja Pohjois-Amerikasta sekä Euroopasta. Pankit ovat esimerkiksi mikrolainapankkeja, yhteisöpankkeja ja eettisiä pankkeja. (GABV 2012.) GABV järjestää tapaamisia ja projekteja jäsenilleen sekä tekee tutkimuksia eettisestä pankkitoiminnasta.

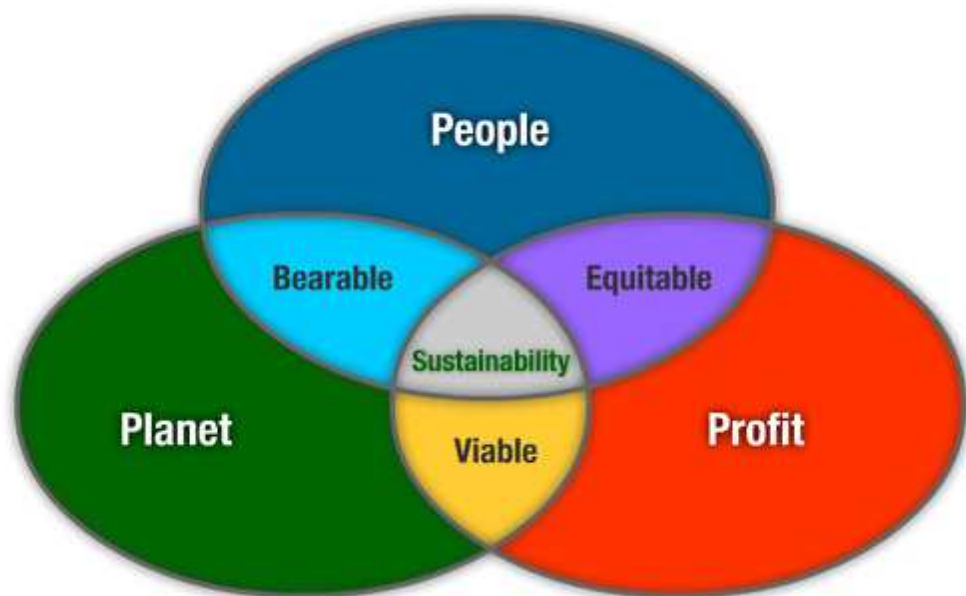
GABV:n tavoitteena on, että sen jäsenpankit palvelevat yhteensä miljardia ihmistä vuoteen 2020 mennessä. Kun tavoitteesta päätettiin vuonna 2010,

GABV:n 11 jäsenpankilla oli yhteensä 7 miljoonaa asiakasta 20 maassa. (GABV 2010.) Kaikki Euroopan suurimmat eettiset pankit kuuluvat GABV:n jäseniin.

Eettisillä rahoituslaitoksilla on myös laajempi yhdistys, johon kuuluu myös pienempiä toimijoita. Vuonna 1989 perustettu INAISE (The International Association of Investors in the Social Economy) on globaali verkosto sosiaalisesti ja ekologisesti suuntautuneille rahoituslaitoksille. INAISE:n kautta toimijat pitävät yhteyttä ja levittävät tietoutta eettisestä rahoitustoiminnasta. (INAISE 2014a.) Sillä on 50 jäsentä, jotka ovat pankkeja ja muita rahoituslaitoksia sekä tukijäseniä, jotka eivät ole taloudellisia toimijoita (INAISE 2014b). Vuonna 2012 Benedikter arvioi, että maailmalla on kaiken kaikkiaan yhteensä yli 600 eettistä sijoitusrahastoa. Noin 480 niistä sijaitsee Euroopassa. Hänen mukaansa erilaisten eettisten rahoitustoimijoiden määrä on jatkuvassa kasvussa.

4 EETTISEN JA TAVANOMAISEN PANKKITOIMINNAN VERTAILUA

Tavanomaisessa pankkitoiminnassa luotonanto- ja investointimahdollisuuksia arvioidaan vain yhdellä kriteerillä ("single bottom line"). Tuotto tai voitto on tavanomaisen pankkitoiminnan ainoa tavoite. (Benedikter 2012.) Eettisen pankkitoiminnan peruspilareita on "triple bottom line" (kuva 4), jossa toimintaa arvioidaan kolmen kriteerin mukaan: ihmiset, planeetta ja tuotto. (De Clerck 2009.)

Kuva 4. Triple bottom line (GRIID 2010).

Triple bottom line -toimintaperiaatteessa otetaan huomioon samantarvoisesti kolme ulottuvuutta eli sosiaalinen, ekologinen ja taloudellinen ulottuvuus. Sosiaaliseen ulottuvuuteen kuuluu yhteiskunnan parhaan huomiointi ja tasainen edistäminen. Ekologiseen ulottuvuuteen kuuluu ympäristönsuojelu ja resurssien kestävä käyttö. Taloudelliseen ulottuvuuteen kuuluu pankin toiminnan

mahdollistavaan tuottoon pyrkiminen, koska tietenkin myös eettiset pankit tarvitsevat tuottoa voidakseen jatkaa työtään. (Benedikter 2012.)

Tavanomaiset pankit harjoittavat spekulatiivisia rahoitusmenetelmiä. Vuosien 2007-2010 rahoitus- ja talouskriisi johtui osittain liioitelluista spekulatiivisen pankki- ja rahoitustoiminnan käytännöistä. Kriisin seurauksena noin 7 miljoonaa amerikkalaista ja 2 miljoonaa eurooppalaista menetti työnsä ja 10 miljoonaa ihmistä joutui köyhyysrajan alapuolelle. Tuhannet perheet menettivät kotinsa ja monet menettivät säästönsä. (Benedikter 2012.)

Eettiset pankit harjoittavat reaalityaloutta ja ne olivat ainoat 2007-2010 talouskriisin voittajat. Kriisin aikana eurooppalaiset eettiset pankit eivät menettäneet rahaa vaan tekivät enemmän voittoa kuin koskaan historiansa aikana. Ne kasvoivat enemmän kuin 20% vuodessa ja tuplasivat varallisuutensa näinä vuosina (Benedikter 2011). Talouskriisin aikana eettiset pankit tulivat laajempaan tietoisuuteen. Ihmiset saivat paremman käsityksen tavanomaisten pankkien toimintatavoista ja monet siirsivät varansa eettiseen pankkiin. (Benedikter 2012.)

Eettisten pankkien on vaikea kilpailla tavanomaisten pankkien kanssa, eivätkä ne pyrikään siihen. Niiden talletus- ja lainakorot ovat markkinoiden keskiluokkaa. Lisäksi eettiset pankit joutuvat taistelemaan ennakkoluuloja vastaan. Monet uskovat yhä, että eettinen pankkitoiminta on taloudellisesti kannattamatonta. Kasvavat asiakasmäärät ovat lisänneet eettisten pankkien painoarvoa ja vaikutusvaltaa. (Maailman Kuvalehti 2012.) GABV:n vuonna 2012 julkaisema tutkimus ja sen päivitys 2013 osoittavat, että eettiset pankit suoriutuvat paremmin tai vähintäänkin yhtä hyvin kuin tavanomaiset suuret pankit perinteisillä talouden tunnusluvuilla mitattuna. Tutkimuksen mukaan pääoman tuotto on eettisissä pankeissa lähes yhtä hyvä kuin tavanomaisissa pankeissa ja eettiset pankit ovat vakaampia kuin tavanomaiset pankit. (GABV 2013.)

Veikko Röntilä (2014) arvostelee tavanomaisten pankkien toimintaa artikkelissaan Pankki 2.0:n Internet-sivuilla. Röntilän mukaan pankkien toimintatapoihin liittyviä ongelmia ovat esimerkiksi spekulatio, toimintamoraalin ongelmat, toimintatavan ja tuotteiden läpinäkyvättömyys, johdon ja pankkiirien kohtuuton palkitseminen, sääntelyn ja valvonnan olemattomuus sekä vastuuttomuus yhteiskunnallisten seuraamusten huomioidessa. Näitä ongelmia ei eettisillä pankeilla ole, sillä niiden toimintaa ohjaavina peruseriaatteina toimivat vastuullisuus, läpinäkyvyys ja kestävän kehityksen mukainen toiminta. Läpinäkyvyyden vuoksi jokainen asiakas voi valvoa eettisen pankin toimintaa.

Röntilä (2014) toteaa, että tavanomaisilla pankeilla on jopa jossain määrin eettisiä säännöstöjä, mutta niiden toteutus ja valvonta eivät toimi. Esimerkkinä hän käyttää S-ryhmän pankkia, joka on hyväksynyt eettiset periaatteet. S-pankin eettisiin periaatteisiin kuuluu muun muassa rehellisyys, lahjomattomuus, avoin viestintä, hyvä hallintotapa ja vastuullisuus (S-pankki Oy 2014). Röntilän mukaan S-pankki kuitenkin käyttää näitä eettisiä periaatteita vain kilpailuetuna ja imagonsa kehittämisessä. Ongelmana Röntilä näkee sen, ettei periaatteiden toteutumisesta tehdä minkäänlaisia arvioita eikä kukaan valvo niiden toteutumista.

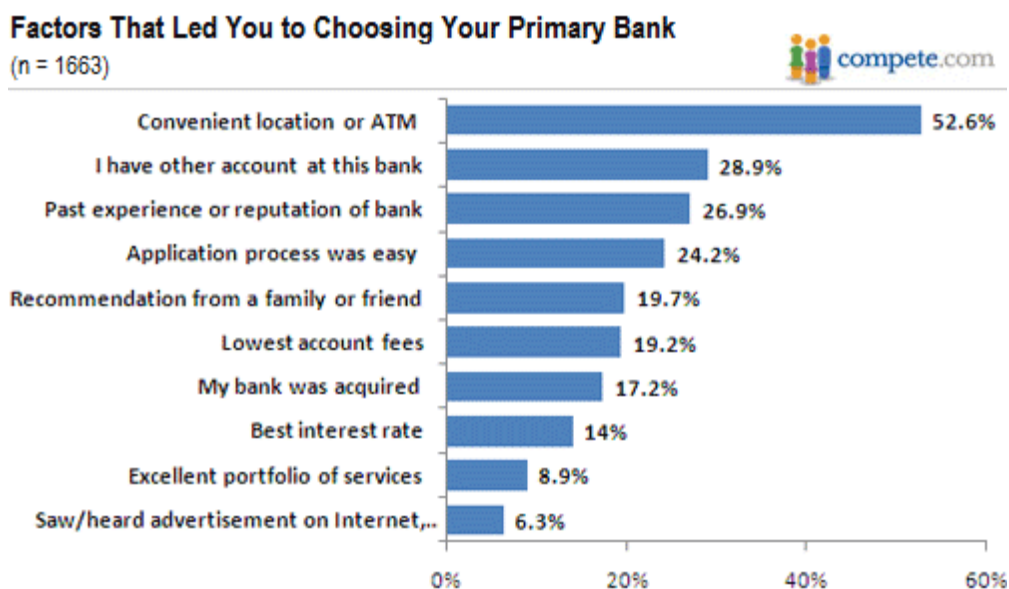
Titta-Liisa Koivuportaan (2008) tutkimuksen ”Ihmiset ja pankki samaa maata? - Yhteiskuntavastuun toteutuminen pankkisektorilla” mukaan suomalaisten pankkien yhteiskuntavastuu hoidetaan erinomaisesti. Kyseessä on Case-tutkimus OP-Pohjola -ryhmästä. Tutkimus koostuu osuuspankkien toimitusjohtajien haastatteluista ja kyselyistä, joihin vastasi 121 työntekijää sekä kahtena vuotena 227 ja 340 asiakasta. Pankkien toimitusjohtajat korostivat pankkien yhteiskuntavastuun taloudellista puolta ja taloudellinen vastuu onkin merkittävin tekijä pankkien yhteiskuntavastuussa. Vastausten perusteella pankkien taloudellinen vastuu koostuu kannattavuudesta, vakavaraisuussäädöksistä, veronmaksusta ja työllistävyydestä. Sosiaaliseen vastuuseen kuuluu luotettavuus ja henkilökunnan hyvinvointi. Henkilökunta ja asiakkaat pitivät sosiaalista ulottuvuutta tärkeimpänä osana yhteiskuntavastuuta ja pitivät toimialueen huomioimista ja asiakkaiden tasapuolista kohtelua

tärkeänä. Kaikki vastaajaryhmät pitivät ympäristövastuuta vähiten merkittävänä vastuun lajina. Pankkien ympäristövastuu koostuu ympäristöriskien huomioimisesta sekä pankkien ympäristöjärjestelmistä. Tutkimuksen mukaan rahoituksen välillisten vaikutusten arviointi sekä eettisen seulonnan käyttö yritysrahoituksessa on harvinaista. Lisäksi tutkimuksessa tuli ilmi, että pankkien asiakkaat toivoisivat pankeilta lisää tiedotusta pankkien yhteiskuntavastuuseen liittyvistä toimista, koska he kokevat nykyisen tiedotuksen puutteelliseksi.

Koivuportaan (2008, 237-239) tutkimuksessa selvisi, että pankkien toimitusjohtajat pitävät yhteiskuntavastuuta uutena nimenä jo olemassa olevalle asialle. Heistä pankit ovat kantaneet yhteiskuntavastuuta toimintansa alusta asti. Koivuporras itse taas korostaa, että yhteiskuntavastuullinen näkökulma on otettu huomioon tiedostaen vasta viime vuosina. Joka tapauksessa OP-Pohjolan pankkien yhteiskuntavastuu vaikuttaa tutkimuksen perusteella erittäin suppealta verrattuna eettisten pankkien vastuullisiin toimintatapoihin. Vaikuttaa siltä, että tavanomaisille pankeille vastuullisuutta on se, että ne toteuttavat perustehtävänsä. Pankki on vastuullinen, jos se tekee tuottoa, maksaa veroja, eikä hukkaa asiakkaidensa rahoja.

5 PANKIN VALINTAAN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ

Yhdysvalloissa on tutkittu ihmisten perusteluja pankin valinnalle ja sille, miksi ihmiset vaihtavat pankkia. Yritysneuvontayhtiö Compete tutki vuonna 2008 ihmisten syitä pankin valinnalle. Kyselyyn vastasi 1 663 Internet-pankin käyttäjää. Tutkimuksen mukaan pankin tai pankkiautomaatin kätevä sijainti on tärkein syy pankin valintaan. Yli puolet vastaajista valitsi sen tärkeimmäksi syyksi (kuva 5). Muita keskeisiä syitä ovat: toinen tili pankissa, aikaisempi kokemus pankista tai pankin maine ja hakemusprosessin helppous. Vähemmän tärkeitä syitä ovat järjestyksessä: pankin suosittelu, pienin tilimaksu, pankin omistuksen vaihtuminen ja paras korko. Vähiten tärkeät syyt ovat pankin laaja palveluvalikoima ja mainonta. (Compete 2008.) Pankin tai pankkiautomaatin sijainnin merkityksen voisi kuvitella vähentyneen, koska pankkikortin ja verkkopankin käyttö maksuvälineenä on nykyään yleistä. Lisäksi on vaikea arvioida kuinka hyvin yhdysvaltalaisien pankkikäyttäytyminen vastaa eurooppalaisten pankkikäyttäytymistä.

Kuva 5. 10 syytä pankin valintaan (Compete 2008).

Kansainvälinen markkinointitietopalvelu J.D. Power and Associates teki Yhdysvalloissa vuonna 2011 tutkimuksen ihmisten syistä vaihtaa pankkia. Tutkimuksessa haastateltiin 4 791 pankinvaihtajaa. Vastausten perusteella pääasiallinen syy pankin vaihtoon on elämänmuutokset (kuva 6). Muita tärkeitä syitä ovat maksut ja korot sekä täyttymättömät odotukset. Huomattavasti vähemmän pankin vaihtoon vaikuttaa asiakaspalvelu ja mainostus. Pienin vaikutus on liittymislahjoilla, tilin ominaisuuksilla, suosittelulla ja pankin toimipisteen sulkeutumisella. (The Financial Brand 2011.)

Kuva 6. Viisi tärkeintä syytä, jotka saavat vaihtamaan pankkia (The Financial Brand 2011).

J.D. Power and Associatesin Rockwell Clancyn mukaan pankinvaihtajat ovat tarkempia ja vaativampia uuden pankin valinnassa. Pankissa pysyjistä Clancy kertoo, että he jäävät pankkin asiakkaiksi positiivisten kokemusten vuoksi ja, koska heillä on käsitys, että pankki on enemmän keskittynyt asiakkaisiin kuin voittoon. J.D. Power and Associatesin tutkimuksessa todettiin myös, että uutta pankkia valitsevien asiakkaiden päätöksentekoon vaikuttavat eniten mainonta, pankin läheisyys, tuotteet ja palvelut, tarjoukset sekä asiakaskokemukset (omat kokemukset, suosittelu ja pankin maine). (J.D. Power and Associates 2011.)

Myös eettiset pankit ovat tutkineet ihmisten pankkikäyttäytymistä. Triodos-pankki tilasi vuonna 2014 tutkimuksen, jossa tutkittiin britannialaisten suhtautumista pankkeihin. Tutkimukseen osallistui 2 004 vastaajaa.

Tutkimuksessa selvitettiin muun muassa tekijöitä, jotka vaikuttaisivat nykyään vastaajien pankin valintaan verrattuna siihen, kun he valitsivat nykyisen pankkinsa. Vastaajista 77% halusi, ettei pankki maksa suuria bonuksia pankkiireille. Seuraavaksi tärkeintä vastaajille oli, että pankki tarjoaa hyvät korot (62%) ja että pankki käyttäytyy rehellisesti ja oikeudenmukaisesti (58%). Lisäksi puolet vastaajista vastasi, että pankin eettinen toimintatapa olisi heille tärkeämpää nykyään kuin silloin, kun he avasivat ensimmäisen pankkitilinsä. (Triodos Bank 2014b.)

Triodosin tutkimuksessa selvitettiin myös, mitä asiakkaat tietävät pankkiensa toiminnasta. Vastaajista 35% ei tiennyt ollenkaan, mitä pankki tekee heidän säästöillään ja 38% vastaajista haluaisi tietää mihin pankki käyttää heidän rahojaan. 60% vastaajista oli saanut pankiltaan hyvin vähän tai ei ollenkaan tietoa siitä mitä säästöillä tehdään. 74% vastaajista, jotka olivat huolissaan siitä miten pankit käyttävät heidän säästöjään, vaihtaisi pankkia, jos tietäisi pankin käyttävän säästöjään kyseenalaisten sektorien rahoittamiseen. Vastaajia huolestuttaisi, jos heidän pankkinsa rahoittaisi ihmiskauppaa (73%), pakkotyötä tai lapsityötä (73%), pornografiaa (59%), työvoimaa hyväksikäyttävää tuotantoa (57%), sortaviin valtiojärjestelmiä (56%), aseteollisuutta (55%), eläinkokeita (50%), eläinten tehotuotantoa (43%), tupakkateollisuutta (37%) tai vakuudetonta luotonantoa (27%). (Triodos Bank 2014b.)

Koivuportaan (2008, 214-241) tutkimuksen mukaan suomalaisille tärkeimpiä pankinvalintakriteerejä ovat hyvä palvelu (23%), luotettavuus (18%) ja kohtuulliset palvelumaksut (12%). Muita valintakriteerejä ovat muun muassa hyvät lainaehdot (11%), asiakkaista huolehtiminen (10%) ja omistajajäsenyys (8%). Yhteiskuntavastuun merkitys on vähäinen. Asiakkaiden mielestä on tärkeää, että pankki kantaa vastuuta yhteiskunnasta, mutta asiakkaat eivät valitse pankkia vastuullisuuden perusteella. Tutkimuksessa esitettyyn kyselyyn vastasi yhteensä 567 OP-Pohjola -ryhmän asiakasta vuosina 2004 ja 2005.

Triodos-pankin tutkimuksen perusteella eettisen pankkitoiminnan kysyntä on kasvussa. Ihmiset ovat kiinnostuneempia pankkien toimintatavoista kuin ennen.

Myös yhdysvaltalaisissa tutkimuksissa pankin maine ja kokemukset pankin toiminnasta nousevat esiin, mutta niillä ei ole kovin suurta painoarvoa. Voisi olettaa, että Triodos-pankin tutkimuksessa näkyy talouskriisin vaikutus ihmisten tietoisuuteen pankkien toimintatavoista. Tutkimus ainakin osoittaa, että monia ihmisiä kiinnostaa, mitä pankki heidän rahoillaan tekee ja he ovat valmiita vaihtamaan pankkia, jos pankki toimii heidän arvojensa vastaisesti. Koivuportaan tutkimuksen perusteella suomalaiset ovat tyytyväisiä pankkiensa vastuullisuuteen. Toisaalta tutkimuksessa käsiteltiin ainoastaan OP-Pohjola -ryhmän pankkeja, joissa korostuu suomalaisuus, paikallisuus ja omistajuus. Suomessa osuuspankit olisivat todennäköisesti eettisen pankin kilpailijoita, koska suomalaiset kokevat ne luotettaviksi ja vastuullisiksi.

6 MERKITYS KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄMISESSÄ

Ympäristöministeriö (2013) määrittelee kestävän kehityksen maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaksi ohjatuksi yhteiskunnalliseksi muutokseksi, jonka tarkoituksena on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen edellytykset. Kestävään kehitykseen liittyy ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. Kestävän kehityksen periaatteiden mukaan ympäristö, ihminen ja talous tulee ottaa tasavertaisesti huomioon toiminnassa ja päätöksenteossa.

Kuva 7. Pankki ihmisille, jotka haluavat toisenlaisen maailman (Charity Bank 2012).

Eettinen pankkitoiminta edistää kaikkia kestävän kehityksen peruspilareita: ekologista, sosiaalista, taloudellista ja kulttuurista kestävästä kehityksestä. Eettiset pankit pyrkivät luomaan kestävästä taloutta ja tuomaan yhteiskuntaan uusia

kestäviä ratkaisuja rahoittamalla vain hankkeita, joiden eettisyys on arvioitu. Eettiset pankit käyttävät iskulauseita kuten ”Muutetaan maailma!”, ”Raha on ihmisiä varten!” ja ”Enemmän kuin korkoa!”, mikä kuvaa hyvin niiden sitoutumista kestäväan kehitykseen (Benedikter 2012). Kuvassa 7 on yksi Charity Bankin logoista, jossa vedotaan ihmisiin, jotka haluavat muuttaa maailmaa.

7 TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMA

Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa taustatietoa sekä selvittää keinoja eettisen pankkitoiminnan ja sen tunnettuuden edistämiseksi Suomessa. Jotta pankkiprototyypistä päästään oikean pankin perustamiseen, Pankki 2.0 -aloitteen toimijat tarvitsevat avukseen paljon taustatietoa. Tutkimuksen on tarkoitus tukea Pankki 2.0 -aloitteen toimintaa.

Haastattelemalla Merkur-pankin edustajia halutaan selvittää millaista Merkurin toiminta on ollut Suomessa ja miksi Merkur ei ole menestynyt täällä. Tutkimalla eettisten pankkien historiaa ja erilaisia taustoja, pyritään löytämään uusia tapoja lähestyä pankin perustamista Suomeen. Lisäksi toiveena on saada pankkitoimijoilta käytännön ohjeita toiminnan kehittämiseksi.

Tutkimuksessa keskitytään kolmeen osa-alueeseen. Haastattelemalla Merkur-pankin toimijoita pyritään selvittämään miksi eettinen pankkitoiminta ei ole tähän mennessä menestynyt Suomessa. Toiseksi haastattelemalla eettisten pankkien toimijoita pyritään selvittämään mitä muissa Euroopan maissa on tehty, jotta eettinen pankkitoiminta on saatu alkuun ja miten se on vakiinnutettu. Kolmanneksi kaiken tämän kautta pyritään kokoamaan keinoja edistää eettistä pankkitoimintaa Suomessa.

8 TYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyö on toteutettu usean vaiheen kautta. Työssä on osittain keskitytty eettisen pankkitoiminnan määrittelyyn ja kuvaukseen. Lisäksi työssä on vertailtu eettisen ja tavanomaisen pankkitoiminnan eroja ja tutkittu syitä pankin valinnalle. Keskeisin osa työtä on kuitenkin kaksi haastattelututkimusta, joissa haastatellaan eettisten pankkien toimijoita.

8.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusote on kvalitatiivinen eli laadullinen, joten vastaajien mielipiteet ja kokemukset ovat keskeisessä asemassa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään kontekstuaaliseen tarkasteluun, tulkintaan ja toimijoiden näkemysten ymmärtämiseen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija ja kohde ovat vuorovaikutuksessa toisin kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 22-23.)

Tutkimus toteutetaan haastatteluina, joilla pyritään kartoittamaan asiantuntijoiden näkemyksiä ja kokemuksia tutkittavista aiheista. Koska tutkimuksessa käsitellään monille tuntematonta aihetta, haastateltavat asiantuntijat on valittu tarkasti. Asiantuntijoita ovat tässä tutkimuksessa eettisten pankkien toimihenkilöt.

Haastattelutyylillä voisi kuvailla puolistrukturoiduksi teemahaastatteluksi. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat ja haastateltava saa vastata kysymyksiin omin sanoin. Teemahaastattelussa käsitellään tiettyjä etukäteen määriteltyjä teema-alueita. Teema-alueiden käsittelyn järjestys ja laajuus voi vaihdella haastattelusta toiseen, koska haastateltavilla on erilainen tietopohja ja kiinnostus käsitellä aiheita. (Aaltola & Valli 2001, 26-27.)

8.2 Tutkimuksen alku

Aloin suunnitella opinnäytetyötä lokakuussa 2013 ja tapasin Pankki 2.0 -aloitteen Marika Lohen kanssa marraskuun lopussa. Keskustelimme siitä, mitä opinnäytetyö voisi mahdollisesti sisältää ja kerroin ajatuksestani haastatella eettisten pankkien toimijoita.

Suunnittelin tammikuussa haastattelukysymykset (liite 1) ja etsin eettisten pankkien yhteystietoja. Ennen kun otin yhteyttä pankkitoimijoihin, esitin suunnitelmani ja haastattelukysymykset Marika Lohelle. Hänen kehotuksestaan olimme myös yhteydessä Sven Remeriin ja Julian Kühniin Institute of Social Bankingistä. Remer ehdotti, että haastattelut tulisi ehdottomasti käydä puhelimitse, ellei kasvokkain. Kühn antoi listan henkilöistä, joihin minun kannattaisi olla yhteydessä. Lisäksi Lohi kirjoitti saatekirjeen (liite 2) yhteydenottoja varten.

8.3 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineisto koostuu kahdesta erillisestä haastattelututkimuksesta. Pääasiallinen haastattelututkimus koskee eri eettisten pankkien toimijoita. Lisäksi haastattelin Merkur-pankin Suomen yhteyshenkilöitä.

8.3.1 Pankkitoimijoiden haastattelut

Otin tammikuussa sähköpostitse yhteyttä toimijoihin kymmenestä eri eettisestä pankista (liite 3). Useiden yhteydenottojen jälkeen sain kerättyä yhteensä seitsemän haastattelua. Haastattelut on kerätty tammi-helmikuussa 2014. Neljä haastatteluista käytiin videopuheluna Skypeä. Kolme haastateltavista vastasi kiireidensä takia mieluummin kirjallisesti.

Lähetin kysymysrunгон haastattelupyynnön mukana. Tämä vaikutti siten, että osa haastateltavista oli valmistautunut haastatteluun ja kirjoittanut itselleen muistiinpanoja haastattelua varten. Lisäsin kysymysrunkoon yhden kysymyksen haastattelupyyntöjen ensimmäisen lähettämisen jälkeen. Lisätty kysymys oli ”What are your banks core values and how do you show them to your clients?”. Kaksi kirjallisesti vastanneista pankkitoimijoista ei vastannut tähän kysymykseen, mutta heidän vastauksensa välittyi muiden vastausten kautta.

Äänitin haastateltavien luvalla Skype-haastattelut ja litteroin ne, jotta aineistoa olisi helpompi käydä läpi. Lisäksi annan kaikki materiaalit, mihin saan haastateltavilta luvan, eteenpäin Pankki 2.0 -aloitteelle.

Haastattelujen pituus vaihteli paljon. Videopuhelut kestivät 22 minuutista yli tuntiin. Litteroituna videopuheluhaastatteluiden pituus oli kahdesta ja puolesta sivusta yhdeksään sivuun. Sähköpostivastaukset olivat puolestatoista sivusta vähän yli kahteen sivuun.

Yksi kirjallisesti vastanneista haastateltavista vastasi haastatteluun pankissa toimineen harjoittelijan kautta. Harjoittelija käänsi hänen vastauksensa englanniksi.

8.3.2 Merkur-pankin yhteyshenkilöiden haastattelut

Suunnittelin helmikuussa 2014 kysymysrunгон (liite 4) Merkur-pankin Suomen yhteyshenkilöiden haastattelua varten. Otin yhteyttä kolmeen entiseen tai nykyiseen yhteyshenkilöön. Käytännön syistä kaikki yhteyshenkilöt vastasivat haastatteluun kirjallisesti. Vastausten pituus oli yhdestä kahteen sivua. Lisäksi haastattelin Merkur-pankin edustajaa aiheesta.

8.4 Haastattelemani asiantuntijat

Haastattelemani eettisten pankkien edustajat olivat seitsemästä eri eettisestä pankista: Freie Gemeinschaftsbankista, Alternative Bank Schweizista, Ekobankenista, Charity Bankista, GLS Bankista, Merkur Andelskassesta ja Cultura Bankista. Freie Gemeinschaftsbank ja Alternative Bank Schweiz ovat sveitsiläisiä eettisiä pankkeja. Ekobanken on ruotsalainen, Charity Bank britannialainen, GLS Bank saksalainen, Merkur tanskalainen ja Cultura Bank norjalainen.

Kaikki pankkitoimijat, joita haastattelin, olivat miehiä. Neljä heistä oli pankkinsa toimitusjohtajia. Yksi heistä oli pankkinsa entinen pitkäaikainen toimitusjohtaja ja yksi oli pankkinsa varatoimitusjohtaja. Yksi heistä oli toiminut muun muassa pankkinsa johtotehtävissä, mutta toimi nyt eri tehtävissä.

Haastattelemistani Merkurin Suomen yhteyshenkilöistä yksi oli mies ja kaksi oli naisia. Kaikki kolme yhteyshenkilöä olivat ainakin osan ajasta palkattuina. Yksi oli tehtävässään 1,5 vuotta, toinen 4 vuotta ja kolmas on ollut yhteyshenkilönä toiminnan alusta asti. Kaksi heistä oli pääasiassa vastuussa markkinoinnista ja kolmas on ollut päävastuussa tileistä ja asiakaspalvelusta. Kaksi yhteyshenkilöistä on tai on ollut mukana Pankki 2.0 -aloitteen toiminnassa.

9 TULOKSET

Tutkimuksen tulokset on jaoteltu kahteen osioon. Ensimmäisessä osiossa tarkastellaan Merkur-pankin Suomen yhteyshenkilöiltä ja tanskalaiselta pankkitoimijalta kerättyjä tietoja Merkurin toiminnasta Suomessa. Toisessa osiossa käydään läpi eettisten pankkitoimijoiden haastatteluista koottuja tietoja muun muassa pankkien historiasta ja arvoista sekä toimijoiden antamia neuvoja Pankki 2.0 -aloitteelle.

9.1 Merkur-pankin toiminta ja sen tausta Suomessa

Merkur-pankin rajoja ylittävä toiminta Suomessa alkoi suomalaisen ryhmän yhteydenoton jälkeen. Ryhmä oli syntynyt eettistä pankkitoimintaa käsitelleen seminaarin jälkeen. Seminaarissa oli puhujana muun muassa Merkurin toimitusjohtaja. Seminaarin jälkeen ryhmä alkoi harkita eettisen pankin perustamista Suomeen. Lopulta ryhmä päätti ottaa yhteyttä Pohjoismaiden eettisiin pankkeihin ja tiedustella kiinnostaisiko heitä tarjota palveluita Suomessa. Merkur oli pankeista vanhin ja suurin, joten se päätti tarttua ehdotukseen.

Merkurin pankkitoimija kuvaili haastattelussa, että he suhtautuivat innokkaasti, kun omistautunut ryhmä suomalaisia otti heihin yhteyttä. Merkurin rajoja ylittävä toiminta Suomessa alkoi vuonna 2002. Merkurin ei kuitenkaan missään vaiheessa ole ollut tarkoitus laajentaa ulkomaille ja avata sivukonttoria Suomeen. Pankkitoimija totesi, ettei Merkurilla ole siihen resursseja, koska se vaatisi useiden miljoonien eurojen sijoituksen. Rajoja ylittävä toiminta on mahdollista, koska EU:ssa luottolaitos voi tarjota palveluitaan myös muissa EU-maissa.

Vastuu pankkitoiminnan eteenpäinviemisestä on ollut suomalaisella ryhmällä. Paljon työtä on tehty vapaaehtois pohjalta. Lisäksi Suomessa on ollut

vaihtelevasti 1-3 palkattua yhteyshenkilöä. Kahdeksan vapaaehtoista on tarjonnut neuvonta-apua yhteyshenkilöille. Tällä hetkellä myös ainoa yhteyshenkilö toimii vapaaehtois pohjalta. Tanskassa yksi Merkurin työntekijä on työskennellyt osa-aikaisesti Suomen toimintojen parissa. Yhteistyötä on helpottanut, että Tanskan yhteyshenkilö puhuu suomea. Rahallisesti Suomen toimintaan on panostettu 22 000-33 000 euroa vuosittain. Osa vuosista on ollut nollatuloksen vuosia ja joinakin vuosina tulos on ollut hieman positiivinen. Merkurin pankkitoimija totesi, että suomalainen ryhmä on tehnyt hyvää työtä ja, että Merkur ei ole koskaan hävinnyt rahaa suomalaisista lainoista.

Yksi yhteyshenkilöistä kuvaili toiminnan alkua: ”Toiminta aloitettiin luomalla tilit, nettisivut, esite ja toimintaohjeet lainoille sekä velkakirjat, takausehdot ja panttasehdot.” Myöhemmin suomalaiset Merkur-sivut suljettiin ja Merkurin Internet-sivuille tehtiin suomenkielinen osio. Yhteyshenkilöiden työhön on sisällynyt muun muassa markkinointi, asiakastiedotteen teko, tilien avaaminen ja sulkeminen, yhteydenpito asiakkaisiin ja lainajärjestelyjen hoitaminen sekä tiedonvälitys Merkurin ja asiakkaiden välillä. Markkinointiin on sisällynyt suomenkielisten esitteiden teko ja niiden levittäminen sekä Merkurin esittely messuilla ja muissa tapahtumissa. Tanskan yhteyshenkilö on hoitanut muun muassa kirjanpitoa ja maksujen välittämistä.

Merkurin toiminta Suomessa on mahdollistanut eettisen säästämisen ja rahoittamisen. Yksi yhteyshenkilöistä totesi, että Merkurin työ on muihin Suomessa toimiviin eettisen rahoittamisen toimijoihin verrattuna muistuttanut eniten pankkitoimintaa. Merkur on tarjonnut Suomessa määräaikaistilin, säästötilin sekä tukitilin ja mahdollisuuden sijoittaa Merkuriin osuuksien muodossa. Merkur on lisäksi tarjonnut hankkeille mahdollisuuden saada lainaa uudenaikaisilla takausjärjestelyillä (takuupiirit), jollaisia Suomessa ei ole aiemmin ollut. Merkurin lainoilla on Suomessa esimerkiksi ostettu yhteisöllinen luomutila, perustettu luomuravintola ja rahoitettu reilun kaupan tiedotusta.

9.1.1 Miksi Merkur lopettaa toiminnan Suomessa

Merkurin pankkitoimijan mukaan tarkoituksena oli pyrkiä samanlaiseen kehitykseen, jolla Merkur kasvatti toimintaansa Tanskassa 20 vuotta sitten. Tarkoituksena oli aloittaa toiminta rajallisilla palveluilla ja muutamilla tuotteilla ja kasvattaa toimintaa siitä askel kerrallaan. Kuitenkin jo pian paljastui, että Suomessa odotettiin enemmän pankkipalveluita kuin mitä Merkur pystyi tarjoamaan. Tärkeimmät näistä olivat käyttötili, pankkikortti ja verkkopankki.

Lisäksi Merkurin on ollut vaikea kilpailla Suomen pankkimarkkinoilla. Merkurin pankkitoimija totesi, että suomalaiset pankit menestyvät suhteellisen hyvin ja tarjoavat hyvät hinnat perustelluille lainahakemuksille. Monissa tapauksissa Merkurin on ollut pakko kilpailla suomalaisten pankkien kanssa, mikä on ollut vaikeaa välimatkan vuoksi.

Merkur on tehnyt periaatepäätöksen keskittyä Tanskan toimintojensa kehittämiseen. Merkurin pankkitoimijan mukaan Suomen pankkimarkkinat ovat liian vaikeat, eikä Merkurilla ole resursseja kehittää toimintaa varsinaiseksi sivukonttoriksi, jolloin ei ole mahdollista olla läsnä markkinoilla. Merkur on myös päättänyt lopettaa rajoja ylittävän toimintansa Hampurissa, koska asiakkaat voivat saada samat palvelut saksalaiselta eettiseltä pankilta (Merkur 2013).

Yksi Merkurin suomalaisista yhteyshenkilöistä pohti myös muita syitä Merkurin toiminnan lopettamisen taustalla. Hän totesi, että Suomen osaston tuotteet ja toiminta alkoivat ehkä poiketa Merkurin omista ja lisäksi, että kansainvälisen pankkikriisin keskellä voi olla vaikea tukea toisen maan pankkitoiminnan kehittämistä. Hän pohti myös sitä, että Merkurin kannalta työ saattoi olla enemmän tukemista ja avunantoa, kun mitä Suomessa tultiin ajatelleeksi. Lisäksi hänen mielestään toiminnan kehittymistä hankaloitti yhtenäisen markkinointilinjauksen puute. Mainostustavoista ja mahdollisesta asiakaskunnasta oli erimielisyyttä yhteyshenkilöiden keskuudessa.

9.1.2 Pankki 2.0 -aloite ja siihen liittyvät odotukset

Merkur-pankki on tukenut Pankki 2.0 -aloitetta vuosina 2013 ja 2014. Merkurissa uskotaan, että paras tapa viitoittaa tietä suomalaiselle eettiselle pankille on selvittää onko Suomessa kysyntää vaihtoehtoiselle pankkitoiminnalle. Työ eettisen pankkitoiminnan kehittämiseksi on siis siirtynyt aloitteelle.

Yksi yhteyshenkilöistä kuvaili toiveitaan Pankki 2.0 -aloitteeseen liittyen: ”Toivon, että Merkurin työn kautta syntynyt eettisen pankkitoiminnan siemen juurtuu aloitteen kautta Suomeen.” Hän myös toivoi, että aloitteessa kokeillaan erilaisia malleja luoda läpinäkyviä taloudellisia suhteita. Toinen yhteyshenkilö toivoi, että aloite ylläpitäisi suomalaisten tietämystä eettisen pankkitoiminnan mahdollisuudesta.

Kolmas yhteyshenkilö esitti konkreettisempia toiveita. Hän toivoi, että aloite olisi vapaa kaikista aatteista ja ideologioista, koska se varmentaisi mahdollisuuden pitkäaikaiseen toimintaan. Muita toiveita olivat avoimuus, joustavuus, panostus toiminnan kehittämiseen ja tiedotukseen sekä realistinen suhtautuminen tavoitteidenasettelussa. Lisäksi hän ehdotti, että aloite loisi tuotteita, joita pankkisektorilla ei ole tarjolla, sillä pankeilla on jo omia eettisen rahoittamisen tuotteita.

9.2 Eettisten pankkien toimijoiden kokemukset

Tässä osiossa käydään läpi haastatteluissa kerättyä materiaalia eettisten pankkitoimijoiden tiedoista ja kokemuksista. Haastattelukysymysten avulla tulokset on jaettu viiteen osaan, joissa käsitellään pankin perustamista, perustamisessa tarvittavia resursseja, arvoja, mainontaa ja asiakkaiden tavoittamista sekä pankkitoimijoiden neuvoja Pankki 2.0 -aloitteelle.

9.2.1 Pankin perustaminen

Kaikkien tässä tutkimuksessa käsiteltävien seitsemän eettisen pankin alkuhistoria on monella tapaa samankaltainen. Ennen varsinaisen pankin perustamista oli ryhmä ihmisiä, jotka halusivat tuottaa eettistä rahoitustoimintaa ja perustivat jonkin organisaation sitä varten. Ensimmäinen askel pankin perustamista kohti oli järjestö, rahasto, osuuskunta tai säätiö (kuva 8). Esimerkiksi ruotsalaista Ekobankenin edelsi lahjarahasto Fria Kulturfonden, joka 12 vuoden toiminnan jälkeen yhdistyi toisen rahaston Sparkassan Solan kanssa ja muodosti säästökassan nimeltä Ekosparkassan. Kuusi vuotta myöhemmin perustettiin Ekobanken ja Ekosparkassan asiakkaat siirtyivät sen asiakkiksi. (Ekobanken 2013a.) Ainoa poikkeus on, että Charity Bankin taustalla ei ollut spontaanisti syntynyt ryhmä ihmisiä vaan hyväntekeväisyys-säätiö Charities Aid Foundation, joka tilaamansa tutkimuksen pohjalta alkoi arvioida pankin perustamista ja perusti Investors in Society -nimisen pilottirahaston. (Charity Bank 2013.)

Kuva 8. GLS Bank perustettiin GLS Treuhand -säätiön kautta (GLS Bank 2014).

Uudenlaisen eettisen rahoittamisen vaihtoehtoja lähdettiin etsimään monista eri syistä. Syitä olivat muun muassa halu rahoittaa vaihtoehtoisia hankkeita ja tavanomaisten pankkien huonot toimintatavat. Esimerkiksi työ Alternative Bank Schweizin eli ABS:n perustamiseksi alkoi 1980-luvulla, kun ihmiset olivat tyytymättömiä pankkien toimintaan. Sveitsiläiset pankit tukivat totalitaarisia hallintoja ja apartheidia eli rotuerottelupolitiikkaa Etelä-Afrikassa. Merkurin ja Cultura-pankin taustalla taas oli ryhmä samanmielisiä ihmisiä, jotka halusivat

rahoittaa omia projektejaan esim. Steiner-kouluja ja luomuviljelyä. Toiminta alkoi säästö- ja lainarahastona, eikä alun perin ajatuksena edes ollut perustaa pankkia.

Pankit ovat saaneet alussa toimintaansa tukea erilaisilta tahoilta. GLS-pankki sai ennen perustamistaan tukea tavanomaiselta saksalaiselta pankilta, Commerzbankilta. Pankit tekivät jonkin aikaa yhteistyötä vielä GLS-pankin perustamisen jälkeenkin. Cultura-pankkia edeltänyt rahasto sai suuren lahjoituksen Rudolf Steiner -säätiöltä kerätessään pääomaa. Investors in Society, jonka työn avulla Charity Bank perustettiin, sai 500 000 puntaa (noin 600 000 euroa) rahoitusta Charities Aid Foundationilta (Charity Bank 2013).

Pankkitoiminnan alussa tukea tarvittiin monella tapaa myös pankin sijoittajilta. ABS:n toiminnan alussa sijoittajat lähtivät mukaan, koska halusivat tukea hyvää projektia eivätkä odottaneet suurta tuottoa. Kun pankki teki virheitä lainoituksessa, sijoittajat luopuivat osingoistaan. Kun Charity Bankin alkupääomaa kerättiin, sijoittajat lähtivät mukaan, koska halusivat tukea ideaa ja testata voisiko se toimia. He olivat tietoisia, että voisivat menettää sijoituksensa, mutta olivat valmiita ottamaan riskin.

Pankit päätyivät pankkitoimiluvan hankkimiseen hyvin erilaisilla tavoilla. Toiset pyrkivät tietoisesti sitä kohti ja toiset päätyivät siihen, koska toiminta oli kasvanut niin suureksi, että se oli tarpeen. Ekobankenilla oli alussa vain miljoona euroa pääomaa ja pankin perustamiseen tarvittiin normaalisti viisi miljoonaa euroa. Toimijoiden täytyi tehdä paljon työtä, että he saivat muutettua lakia ja Ekobanken pystyi saamaan pankkitoimiluvan. Merkur-pankki taas siirtyi rahastosta pankiksi, kun uusi EU-direktiivi asetti tavoitteen muuttaa kaikki epäviralliset säästö- ja lainarahastot viralliseksi pankkitoiminnaksi. Merkurille tarjottiin normaalia helpompaa muutosta pankiksi, esimerkiksi ilman normaaleja suuria pääomavaatimuksia, ja he tarttuivat tähän tilaisuuteen.

9.2.2 Pankkia perustettaessa tarvittavat resurssit

Lähes kaikki pankkitoimijat totesivat, että pankin perustaminen vaatii paljon työtä ja innokkuutta sen perustajilta. Yksi haastateltava totesi, että pankkia perustettaessa tärkeintä oli päättäväisyys olla luovuttamatta. Toinen, että alussa vaadittiin rohkeutta ja kovaa työtä. Kolmas, että ensimmäisinä vuosina joutuu työskentelemään kellon ympäri.

Useampi pankkitoimija painotti haastattelussa, että tärkeä osa pankin perustamista on luoda perustamisen ympärille kiinnostuneiden ihmisten ja yhteisöjen verkosto. Verkoston kautta pankki saa tukea, resursseja, mainontaa ja lopulta asiakkaita. Yksi pankkitoimija totesi, että on hyvä liittää pankkialoite johonkin liikkeeseen, jotta pankilla on jonkinlainen kasvualusta. Monet eettiset pankit saivat kannatusta antroposofisen liikkeen kautta.

Keskeistä pankin alkuvaiheissa on tietenkin pankin perustamisesta vastaava työryhmä. Ryhmässä tarvitsee yhden vastaajan mukaan olla 5-10 toimijaa. Toisen vastaajan mukaan heitä oli kuusi toimijaa, kun he aloittivat pankkitoiminnan. Ryhmän tarvitsemista taidoista mainittiin tietokonetaidot sekä osaaminen tiedotus- ja suhdetoiminnan, lainsäädännön sekä pankkikirjanpidon alalla. Monet haastateltavat kertoivat myös, että pankkia perustaneessa ryhmässä oli useita pankkialan ammattilaisia ja pankkialan kokemus oli todella tärkeää alussa. Yksi vastaaja kertoi, ettei heillä ollut alussa yhtään pankkialan osaajaa.

Jotta pankki voi aloittaa toimintansa, se tarvitsee tietyn määrän pääomaa. Suomessa talletuspankin tai luottoyhteisön pääoman on lain mukaan oltava vähintään viisi miljoonaa euroa (Laki luottolaitostoiminnasta 22.7.2011/901). Lainsäädäntö on muuttunut paljon siitä, kun haastateltujen pankkitoimijoiden pankit perustettiin. Useampi vastaaja sanoi uskovansa pankin perustamisen olevan vaikeampaa tänä päivänä.

9.2.3 Pankin arvot

Haastatteluissa tuli esille samoja arvoja mitä yleensäkin yhdistetään eettiseen pankkitoimintaan. Esiin nousivat läpinäkyvyys, vastuullisuus, kestävä kehitys, solidaarisuus, eettisyys ja rehellisyys. Yksi vastaaja toi esille näkemyksen siitä, että rahalla itsellään ei ole arvoa vaan se on työkalu, jonka avulla voidaan tuottaa jotain arvokasta.

Pankit rahoittavat sosiaalisia, ekologisia ja kulttuurihankkeita. Tämä tulee hyvin esiin Ekobankenin logossa (kuva 9). Yksi vastaaja toteaa pankin rahoittavan voittoa tavoittelemattomia toimijoita tai toimijoita, jotka tekevät voittoa hyvällä tarkoituksella. Esimerkkejä seitsemän pankin rahoituskohteista ovat yhteisöasuminen, itsenäiset koulut, luomuviljely ja uusiutuvan energian tuotanto. Yksi vastaaja toteaa, että he eivät rahoittaisi esimerkiksi halpatavaran maahantuontia Kiinasta, koska kiinalaiset työntekijät ovat alipalkkattuja ja ympäristön tila Kiinassa on kriittinen.

The logo for Ekobanken features the word "Ekobanken" in a large, purple, sans-serif font. Below it, the tagline "ekologiskt - socialt - kulturellt" is written in a smaller, purple, lowercase sans-serif font.

Kuva 9. Ekobankenin logo: Ekobanken – ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti (Greenpeace 2014).

Läpinäkyvyys on tärkeää kaikkien eettisten pankkien toiminnassa. ABS:n toimija kuvaili pankin läpinäkyvyyttä näin: ”Julkaisemme kaikki lainat nimen, summan ja rahan käyttötavan kanssa.” Pankit lähettävät asiakkailleen tiedotteita, joissa kerrotaan pankin rahoittamista kohteista ja kaikki lainat julkaistaan Internet-sivuilla. Yksi vastaaja totesi, että läpinäkyvyyden avulla pankit todistavat tekevänsä sitä, mitä sanovat tekevänsä, ja samalla se on hyvää markkinointia.

Charity Bank järjestää asiakkailleen bussimatkoja, joilla vierailaan pankin rahoituskohteissa. Tällä tavalla asiakkaat oppivat ymmärtämään pankin toimintaa paremmin ja näkevät käytännössä mitä heidän säästöillään on tehty.

Kaikki paitsi yksi pankkitoimija mainitsivat pankin arvot syyksi siihen, että asiakkaat valitsevat heidän pankkinsa. Ihmiset valitsevat eettisen pankin, koska sen toiminta vastaa heidän omia arvojaan. Eettiset pankit ovat lisänneet suosiotaan huomattavasti talouskriisin aikana, jolloin ihmiset alkoivat arvostaa eettisten pankkien läpinäkyvyyttä. GLS-pankin vuoden 2013 asiakaskyselyn mukaan asiakkaat valitsevat GLS-pankin pääasiassa näistä syistä: pankin muut asiakkaat ovat suositelleet sitä heille, he eivät ole tyytyväisiä aikaisempaan pankkiinsa tai heillä on elämänmuutosten takia ollut enemmän aikaa ajatella mihin haluavat laittaa rahansa sekä kriisien, kuten Fukushiman katastrofin, vuoksi. Freie Gemeinschaftsbankin viimeisimmässä asiakaskyselyssä asiakkaat pitivät pankin tärkeimpinä puolina läpinäkyvyyttä, tulevaisuutta, kumppanuutta, asiakassuhdetta, turvallisuutta ja idealismia.

Eettiset pankit tukevat vaihtoehtoisia projekteja ja tekevät hyväntekeväisyyttä myös esimerkiksi rahastojen ja säätiöiden kautta. ABS:llä on innovaatorahasto, jolle se on antanut voitollisina vuosina 100 000 Sveitsin frangia (noin 80 000 euroa). Myös monet osakkeenomistajat lahjoittavat osinkonsa rahastolle. Merkur-pankki käytti vuonna 1997 tuotoistaan 250 000 Tanskan kruunua (noin 33 500 euroa) Merkur-säätiön perustamiseen. Säätiö myöntää lahjoituksia esimerkiksi tutkimukseen ja hyväntekeväisyyskohteille. (Merkur 2007).

9.2.4 Mainonta ja uusien asiakkaiden tavoittaminen

Kolme pankkitoimijoista kertoi pääasiallisen mainontansa olevan ”word of mouth” eli sanan leviäminen pankkiin tutustuneiden ihmisten kautta. Missään pankissa ei ole erityisesti käytetty mainostuskanavana valtavirtamediaa. Yksi haastateltava kertoi heidän tehneen vähän mainontaa, mutta se oli rehellisesti sanottuna ajanhaaskausta.

Suurin osa haastateltavista kertoi verkostoitumisen olevan eettiselle pankille tärkeä tapa löytää asiakkaita. Charity Bankin pankkitoimija kertoi, että toiminnan alussa he kiersivät kaksi vuotta esittelemässä pankkia konferensseissa ja tapahtumissa ja tarjosivat ilmaista apua järjestöille. Yhteistyö järjestöjen kanssa on auttanut eettisiä pankkeja muun muassa siten, että järjestöt ovat kirjoittaneet julkaisuihinsa artikkeleita pankkien rahoittamista hankkeista. Lisäksi järjestöistä on mahdollista löytää asiakkaita, sillä järjestöillä ja niiden toimijoilla on monesti samat arvot kuin eettisellä pankilla.

Toimintansa alussa monet eettiset pankit herättivät kiinnostusta mediassa. Esimerkiksi Sveitsissä ABS:n perustaminen keräsi huomiota, koska sitä pidettiin mahdottomana ideana. Muutama haastateltava kuvailee pankin saaneen hyvää huomiota myös myöhemmin, kun pankin toiminnasta on julkaistu artikkeleita. Keskeistä on ollut saada toimittaja kirjoittamaan pankin lainoittamista hankkeista, koska esimerkkien kautta lukijoiden on helpompi ymmärtää eettisten pankkien toimintaa. Yksi haastateltava kertoo pankin aktiivisesti tarjoavan artikkeleita ja lehdistötiedotteita lehdistölle. BBC otti talouskriisin aikaan yhteyttä Charity Bankiin ja BBC:n aamuohjelmassa käsiteltiin yhtä pankin tukemaa hanketta. Ohjelma herätti selkeästi suurta huomiota, sillä seurauksena Charity Bankin Internet-sivusto kaatui suuren kysynnän vuoksi.

Muutama haastateltava mainitsi, että nykyään sosiaalinen media on pankeille helppo tapa tavoittaa ihmisiä. Ekobanken käyttää aktiivisesti Twitteriä ja Facebookia. Cultura Bankilla on yli 6 000 tykkääjää Facebookissa. Myös YouTubea on käytetty mainostuskanavana. Charity Bank julkaisi muun muassa vuonna 2012 mainosvideon ”Pigs can’t fly – but good banks do exist” (Mair Perkins Ltd 2012).

9.2.5 Neuvoja Pankki 2.0 -aloitteelle

Kolme pankkitoimijaa kehotti Pankki 2.0 -aloitetta verkostoitumaan. Yksi heistä totesi, että verkoston tulisi olla ainakin 100 ihmisen laajuinen. Toinen kehotti luomaan pankin perustamisen ympärille innostusta ja liittämään pankin perustamisen johonkin aatteeseen tai liikkeeseen, koska pankki tarvitsee taustalleen jonkin yhteisön.

Kolme pankkitoimijaa kommentoi pro bono -työtä. Yksi toimija totesi, että aloitteen toiminnan alussa voi olla hyvä tarjota apua ilmaiseksi esimerkiksi järjestöille. Vapaaehtoistyön kanssa kannattaa kuitenkin olla varovainen, ettei siitä synny oletus, että palveluja voi aina saada ilmaiseksi. Toisaalta kaksi toimijaa totesi, että aloite itse tarvitsee toiminnan alussa vapaaehtoistyöntekijöitä. Molemmat varoittivat loppuunpalamisesta ja toinen heistä totesi, että ryhmän tarvitsee olla riittävän suuri, sillä osa lopettaa kesken hankkeen.

Pankin perustajaryhmästä annettiin useita neuvoja. Yksi neuvo oli, että perustajaryhmän tulisi keskittyä kehittämään toimintaperiaatteita ja liiketoimintasuunnitelmaa. Monet pankkitoimijat totesivat aloitteen tarvitsevan avukseen pankkialan ammattilaisia. Kahden vastaajan mukaan pankkiammatillaiset loisivat varmuutta ja luottamusta aloitteen ympärille ja voisivat auttaa luomaan luotettavamman kuvan myös pankkiviranomaisille. Toinen vastaaja ehdotti, että aloite voisi löytää tukea eläkkeelle jääneistä pankkitoimijoista. Monet eläkkeelle jääneet toimijat voivat yhä tarjota tietoa ja asiantuntemusta ja he auttavat mielellään.

Yksi pankkitoimija kehotti aloitteen toimijoita olemaan varovainen sanan eettinen käyttämisessä. Hän kehotti keskustelemaan siitä, mitä aloite tarkoittaa eettisellä pankkitoiminnalla ja mitä konkreettisesti liittyy eettisenä pankkina olemiseen.

Pankin alkupääomaan liittyen annettiin useita ehdotuksia. Kaksi pankkitoimijaa kehotti selvittämään voiko Suomessa saada poikkeuksen laista, jotta pankin voisi perustaa vaadittua pienemmällä pääomalla. Yksi vastaaja kehotti tutkimaan voisiko aloite saada alkupääomaa joltakin säätiöltä tai suurelta yritykseltä. Yksi ehdotus oli käyttää joukkorahoitusta pääoman keräämiseen.

Yksi pankkitoimija totesi, että pankkijärjestelmän valinta on keskeinen asia pankkitoimintaa aloittaessa. Hän kehotti aloitteen toimijoita tutkimaan yhtiöitä, jotka tarjoavat pankkijärjestelmiä Suomessa. Hän myös ehdotti tanskalaisen tietokoneyhtiö SDC:n järjestelmiin tutustumista. Pankkijärjestelmiin tutustuminen on tärkeää muun muassa siksi, että järjestelmän hinta vaikuttaa tarvittavaan alkupääomaan.

Yksi pankkitoimija oli sitä mieltä, että aloitteen tulisi tutkia pankkilainsäädäntöä ja miettiä haluavatko he edes perustaa pankkia. Hän ehdotti, että aloite tutkisi millaista rahoitustyökalua suomalaisessa yhteiskunnassa kaivataan. Ehkä se voisi olla esimerkiksi lahjoitusrahasto tai sijoitusrahasto. Myös muutama muu pankkitoimija ehdotti, että rahoitustoiminnan voisi aloittaa toimijana, johon ei liity niin paljon sääntelyä. Tämä pilottivaihe voi olla tärkeä pankkitoimilupaa hakiessa. Charity Bankin toimija uskoo, ettei pankki olisi saanut lupaa ilman 5-6 vuoden pilottivaihetta. Pilottirahaston avulla he loivat tarpeellisen hallintorakenteen ja todistivat viranomaisille, että heidän toimintansa oli mahdollista. Yksi vastaaja ehdotti, että rahoitustoiminnan voisi aloittaa yhteistyössä jonkin toimijan kanssa, jolla on jo valtuutus toimia rahoitussektorilla.

Yksi pankkitoimija suositteli yhteydenottoa Institute of Social Bankingiin, joka hänen mukaansa kehittää juuri tällä hetkellä ohjelmia erityisesti eettisen pankin perustamiseen pyrkiville aloitteille. Sama toimija kertoi, että Virossa on käynnissä pankkialoite, johon Pankki 2.0 kannattaisi olla yhteydessä. Toinen pankkitoimija ehdotti, että aloitteen toimijat tutustuisivat norjalaisen Universitetet i Norlandin ekologisen talouden tutkintoihin. Lisäksi hän ehdotti, että aloite

käyttäisi Global Alliance for Banking on Valuesin jäsenpankkien toimintaa esimerkkinä, kun he kertovat ihmisille eettisestä pankkitoiminnasta.

”Just do it.” Useampi vastaaja kehotti Pankki 2.0 -aloitetta siirtymään sanoista tekoihin. Yksi vastaaja totesi, ettei sillä ole väliä millä summalla aloittaa. Kun aloittaa lainoittamisen, ihmiset huomaavat, että aloite on tosissaan ja lähtevät mukaan.

Lisäksi pankkitoimijat toivottivat aloitteelle onnea ja kannustivat jatkamaan toimintaa. ”Don't give up, keep believing in what you're doing.” ”The prize is worth it at the end.”

10 LUOTETTAVUUDEN ARVIOINTIA

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on pyrittävä siihen, että haastateltavien käsityksiä kuvataan mahdollisimman hyvin. Tulee kuitenkin olla myös tietoinen siitä, että tutkija vaikuttaa tutkimukseen tiedonkeruussa, tulkinnassa ja käsitteistön valinnassa. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida sen mukaan kuinka hyvin tutkija dokumentoi sen miten on päätenyt tuloksiinsa ja perustelee menettelynsä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 188-189.)

Luotettavuuteen vaikuttaa myös se onko tutkijan analyysi materiaalista luotettavaa. Luotettavuuteen vaikuttaa esimerkiksi se onko kaikki käytettävissä oleva aineisto otettu huomioon ja onko tiedot litteroitu oikein. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 188-189.) Tutkimukseen on pyritty löytämään mahdollisimman laajasti aineistoa, mutta eettiseen pankkitoimintaan liittyvää aineistoa on olemassa suhteellisen vähän ja saatavilla huonosti tai kielillä, joita en ymmärrä. Suoritin haastattelut ja litteroinnin yksin, joten vertaisarviointi ei ole mahdollista. Pysin litteroimaan haastattelut sanatarkasti. Videopuheluhaastatteluissa käsiteltiin aiheita syvemmin ja niistä tuli enemmän aineistoa kuin sähköpostivastauksista, joten eettisten pankkitoimijoiden haastattelututkimus on siltä osalta hiukan epätasapainossa.

Tutkimuksen luotettavuusongelmaksi voidaan laskea ymmärrysvirheet, sillä ulkomaisten pankkitoimijoiden haastattelut käytiin englanniksi, joka oli vain yhden haastateltavan äidinkieli. Lisäksi virheitä on voinut tulla, kääntäessäni haastattelumateriaalia suomeksi. Kielikysymyksen vuoksi tutkimuksessa on kiinnitetty erityisesti huomiota aineiston tulkintaan ja tutkittu eri käännösvaihtoehtoja haastateltavien käyttämille termeille.

Luotettavuusongelmana voidaan pitää myös sitä, että tutkimusaineisto perustuu haastatteluihin. Haastateltavien vastaukset perustuvat heidän kokemuksiinsa ja mielipiteisiinsä eivätkä mihinkään absoluuttiseen totuuteen. Haastatellut asiantuntijat ovat kuitenkin alansa ammattilaisia, joilla on pitkä kokemus eettisestä pankkitoiminnasta.

11 JOHTOPÄÄTELMÄT

Tässä tutkimuksessa käsitellyn seitsemän pankin perustamiseen kului 3-18 vuotta. Tässä ei oteta huomioon toiminnan alkuvuosia, vaan aika, jossa alkuorganisaatiosta päädyttiin pankin perustamiseen. Sveitsiläisen ABS:n perustamisen riipeys selittyi mahdollisesti poliittisella ilmastolla ja laajalla verkostolla. Toisaalta myös Merkur kehittyi 3 vuodessa säästö- ja lainarahastosta pankiksi. Ennen Ekobankenin perustamista taas käytiin läpi useita vaiheita ennen kuin lopulta 18 vuoden jälkeen perustettiin pankki. Kaikki toimijat eivät kiirehtineet kohti pankin perustamista vaan rahasto tai muu organisaatio palveli heidän tarkoituksiaan pitkään ennen kuin lainsäädännöllisistä tai muista syistä ryhdyttiin perustamaan pankkia. Joka tapauksessa katsaus pankkien alkuhistoriaan osoittaa, että Pankki 2.0:lla on varmasti vielä pitkä taival edessään. Ensimmäinen askel voisi olla heidän perustamansa osuuskunnan, Ehtan, markkinointi. Ehta voisi ainakin olla paremmin esillä aloitteen Internet-sivuilla ja sen toiminnasta voisi kertoa laajemmin.

Pankkitoimijoiden haastatteluissa nousi esiin hyviä neuvoja ja ideoita aloitteen toiminnan edistämiseksi. Suuri osa niistä on varmasti aloitteen toimijoille jo tuttuja. Pankki 2.0 -aloitteen tavoitteet ja toiminta ovat muotoutuneet paljon viimeisen vuoden aikana, joten opinnäytetyön hyötyä aloitteelle on vaikea arvioida. Pohdin kuitenkin tässä vielä joitakin keskeisimpiä neuvoja ja miten niitä voisi toteuttaa.

Verkoston luominen aloitteen ympärille on varmasti yksi keskeisimmistä haasteista ellei keskeisin. Aloite on jo kerännyt listaa sitä tukevista toimijoista, mutta verkostoa kannattaisi myös aktivoida jollakin tavalla. Verkostolla voisi olla puolen vuoden välein tai kerran vuodessa tapaaminen tai seminaari, jossa tutustuttaisiin aloitteen kehitykseen ja pohdittaisiin tapoja, joilla toimijat voisivat tukea aloitetta. Aloite voisi levittää esitteitä verkoston kautta tai haastaa toimijoita keräämään jäseniä Ehtaan. Verkoston kasvattamiseksi aloitteen

toimijat voisivat kiertää esittelemässä toimintaansa eri tahoille ja esiintyä tapahtumissa.

Useampi eettinen pankkitoimija korosti tietyn ideologisen tai aatteellisen liikkeen tukeneen pankin perustamista. Yksi suoranaisesti kannusti etsimään tällaista liikettä Pankki 2.0 -aloitteen taustalle. Yksi Merkuriin yhteyshenkilöistä taas piti aatteisiin ja ideologioihin tukeutumista huonona pohjana toiminnalle. Ideologinen lähestymistapa voi toki karkottaa osan mahdollisista asiakkaista, mutta toisaalta se voi auttaa luomaan pankille oman asiakaskunnan. Toisaalta en osaa sanoa, onko Suomessa edes mitään merkittävää liikettä, johon voisi linkittyä. Olen kuitenkin varma, että aloitteen työryhmä tarvitsee tuekseen laajemman tukiryhmän. Tukiryhmä voisi koostua edellä mainituista toimintaa tukevista toimijoista sekä muista kiinnostuneista ryhmistä ja yksilöistä. Joka tapauksessa jonkinlaisen verkoston tai tukiryhmän luominen on aloitteen onnistumiselle tärkeää.

Tiedotuksessa voisi vielä enemmän tuoda esiin esimerkkejä eettisestä pankkitoiminnasta olemassa olevien eettisten pankkien avulla. Konkreettiset hyvin kuvatut esimerkit rahoittamisesta voisivat auttaa ihmisiä ymmärtämään paremmin, mitä eettinen pankkitoiminta on. Lisäksi voi olla tärkeää korostaa, että eettiset pankit ovat oikeita pankkeja. Monille eettinen pankkitoiminta on aivan uusi asia ja voi vaikuttaa merkityksettömältä vaihtoehtotoiminnalta. Lisäksi olisi hyödyllistä tuoda esiin myös esimerkkejä tavanomaisten pankkien rahoitusmenettelyistä ja rahoituskohteista. Moni voisi arvioida pankkitoimintaa uudella tavalla, jos kuulisi pankkinsa rahoittavan arvojen vastaista toimintaa.

Käsitykseni ja Koivuportaan tutkimuksen perusteella suomalaisia voi kuvailla tietämättömiksi. Suomalaiset eivät paljon ajattele pankkitoiminnan laajempia vaikutuksia. Heille pankin vastuullisuus on lähinnä sitä, ettei pankki hukkaa heidän rahojaan. Ihmisillä on ylipäättään hyvin vääristynyt kuva pankkien toiminnasta. Suuri osa ihmisistä ajattelee vielä aikuisenakin, että pankki säilyttää rahoja turvallisesti tallelokeroissa. Todellisuudessa pankkiin talletetut säästöt muuttuvat pankin omaisuudeksi ja pankki voi käyttää niitä miten haluaa.

(Suomen talousdemokratia 2014, 3) Aloitteen toimijoiden kannattaa siis ottaa tiedotuksessaan huomioon se, että pankkitoimintaa kannattaa kuvata helppotajuisesti ja käsitteitä täytyy avata. Aloitteen Internet-sivuilla voisi vaikka olla osio, jossa selitetään pankkitoiminnan käsitteitä ja toimintaperiaatteita. Tällä ja edellä mainitulla tiedottamisella voisi lisätä suomalaisten tietoisuutta pankkitoiminnasta ja kiinnostusta eettistä pankkitoimintaa kohtaan. Lisäksi tiedotuksessa kannattaa panostaa eettisten pankkien vakavaraisuuden ja luotettavuuden kuvailuun, sillä monille ne voivat olla tärkeämpiä tekijöitä kuin pankin eettisyys.

Pienen mediakatsauksen jälkeen on helppo todeta, että Pankki 2.0 sai eniten huomiota ennen varsinaista syntyään. Ennen Pankki 2.0 -seminaaria aloitteesta kirjoitettiin useita artikkeleita ja se oli esillä monessa eri mediassa. Viime aikoina aloite ei ole ollut esillä mediassa ja viimeisin julkaisu, jonka löysin on viime vuodelta. Aloite voisi koettaa lähestyä lehdistöä ja muuta mediaa tiedotteiden avulla. Eettisten pankkitoimijoiden ehdotus oli käyttää konkreettisia esimerkkejä hyödyksi. Mediahuomiota voisi siis yrittää saada lähettämällä tiedotteita aloitteen uusista yhteisörahoitushankkeista.

Olen myös tehnyt yleisiä huomioita Pankki 2.0:n tiedottamisesta. Mielestäni aloitteen Internet-sivut olivat ennen päivitystä selkeämmät ja kattavammat. Olisi hyvä, jos kaikki aloitteen julkaisut kerättäisiin sivuille oman otsikon alle. Nyt moni artikkeli ja seminaariaineistot ovat vain kadonneet jonnekin. Yhteisörahoitus-osiota kannattaisi selkeyttää laittamalla erillinen osio, jossa selitetään mitä yhteisörahoitus on ja rahoitetut kohteet omiksi osioikseen. Olen myös ihmetellyt logon muutosta. Ennen logossa luki Pankki 2.0 - eettinen, yhteinen, turvallinen, nyt siinä lukee vain Pankki 2.0. Aikaisempi logo antoi heti vähän osviittaa aloitteen sisällöstä.

Rahoituksen suhteen aloitteen kannattaa varmasti jo valmistautua aikaan, jolloin Merkurin tuki loppuu. Pankkitoimijoiden ehdotuksista yhteisörahoitus ja lahjoittajien etsiminen vaikuttavat hyviltä ideoilta. Ehkä Suomesta löytyy joku suurempi toimija, joka haluaisi tukea aloitetta. Aloite voisi myös etsiä säätiöitä ja

rahastoja, joista voisi hakea tukea. Tiedän, että aloitteessa on harkittu Mesenaatin käyttämistä jo ainakin vuoden ajan, mutta en tiedä miksi siihen ei ole ryhdytty. Mesenaatti.me on Suomen ensimmäinen yhteisörahoituspalvelu, jossa kuka tahansa voi rahoittaa hankkeita itse valitsemallaan summalla (Mesenaatti.me 2014). Vaikka Mesenaatissa ei todennäköisesti saisi kerättyä pankin aloituspääoman kaltaista summaa, siellä voisi kerätä rahoitusta aloitteen toiminnalle tai Ehtalle.

Ehdotus etsiä aloitteelle toimijoita eläkeikäisistä on mielestäni hyvä. Pankkitoimijoiden lisäksi eläkeläisistä voi löytyä muutakin asiantuntemusta. Muuten uskon, että aloitteelle löydetään lisää toimijoita, jos aloitteen verkostoa kehitetään ja luodaan erilaisia toimintaryhmiä tai muita tapoja tukea toimintaa.

Merkurin Suomen toiminnan lopettamisen taustalla on monia syitä. Merkurilla ei ole ollut resursseja tarjota kaikkia suomalaisten vaatimia pankkipalveluja ja toiminta ei yksinkertaisesti ole päässyt kehittymään eteenpäin. Ehkä yhtenä syynä on myös suomalaisten halu olla nimenomaan suomalaisen pankin asiakkaita. Ainakin Koivuportaan (2008, 206-207) tutkimuksen perusteella pankin suomalaisuus on suomalaisille tärkeää. Lisäksi suomalaisilla pankeilla on hyvä maine ja suomalaiset ovat tyytyväisiä pankkiensa toimintaan. Muualla Euroopassa ihmiset ovat jo alkaneet äänestää jaloillaan ja moni valitsee eettisen pankin tavanomaisten sijaan. Suomessa kaikki on vielä niin hyvin, että enemmistö ei ole herännyt miettimään pankkien toimintaa. Pankki 2.0 -aloitteella tuleekin olemaan kova työ tietoisuuden lisäämisessä ja mahdollisten asiakkaiden kartoittamisessa.

LÄHTEET

Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

Banca Etica 2013a. History. Viitattu: 09.12.2013 <http://www.bancaetica.it/inglese/history>

Banca Etica 2013b. Idea and principles. Viitattu: 09.12.2013 <http://www.bancaetica.it/idea-and-principles>

Benedikter, Roland 2011. European answers to the financial crisis: social banking and social finance. Viitattu: 20.05.2014
http://spice.stanford.edu/docs/european_answers_to_the_financial_crisis_social_banking_and_social_finance/

Benedikter, Roland 2012. Social Banking and Social Finance: Building Stones Towards A Sustainable Post-Crisis Financial System? Viitattu: 18.05.2014
<http://www.europeanfinancialreview.com/?p=2027>

Charity Bank 2012. Charity Bank reports 200% increase in new depositors. Viitattu: 28.05.2014
<http://www.charitybank.eu/news/charity-bank-reports-200-increase-new-depositors>

Charity Bank 2013. Our history. Viitattu: 24.05.2014 <http://www.charitybank.org/our-history>

Compete 2008. Top 10 Reasons Why Consumers Choose Their Bank. Viitattu: 27.05.2014
<https://blog.compete.com/2008/10/27/10-reasons-choose-bank-atm-wachovia-bank-of-america-wamu/>

Cultura Bank 2013a. Facts about the bank. Viitattu 09.12.2013 <https://www.cultura.no/en/Why-become-a-customer/Facts-about-the-bank/>

Cultura Bank 2013b. About Cultura Bank. Viitattu: 09.12.2013 <https://www.cultura.no/en/Why-become-a-customer/>

De Clerck, Frans 2009. Ethical banking. Viitattu: 20.05.2014 http://www.social-banking.org/fileadmin/isb/Artikel_und_Studien/de_Clerck_Ethical_Banking.pdf

Ekobanken 2013a. Historik. Viitattu 09.12.2013 <http://www.ekobanken.se/?id=2184>

Ekobanken 2013b. About Ekobanken. Viitattu: 09.12.2013 <http://www.ekobanken.se/?id=2976>

Facebook 2014. Pankki 2.0 - Eettinen, yhteinen, turvallinen. Viitattu: 22.05.2014
<https://www.facebook.com/pankki2>

GABV (Global Alliance for Banking on Values) 2010. Sustainable banking pioneers plan to touch a billion lives by 2020. Viitattu: 18.05.2014 <http://www.gabv.org/our-news/sustainable-banking-pioneers-plan-to-touch-a-billion-lives-by-2020#.U4DR73auP6c>

GABV (Global Alliance for Banking on Values) 2012. About us. Viitattu: 15.03.2014
<http://www.gabv.org/about-us>

GABV (Global Alliance for Banking on Values) 2013. Report shows sustainable banks outperform big banks. Viitattu: 28.05.2014 <http://www.gabv.org/our-news/report-shows-sustainable-banks-outperform-big-banks#.U4fOp3auP6e>

GLS Bank 2013. GLS Bank: A brief portrait. Viitattu: 09.12.2013
<https://www.gls.de/privatkunden/english-portrait/>

GLS Bank 2014. Alle Projekte unserer Organisationen in der Übersicht. Viitattu: 28.05.2014
<http://www.gls-spendenportal.de/projekte-79.html>

Greenpeace 2014. De här svenska aktörerna har hittills ställt sig bakom deklARATIONEN. Viitattu: 25.05.2014 <http://www.greenpeace.org/sweden/se/vad-vi-jobbar-for/klimat/stall-om-sverige/100procent-2050/>

GRIID (Grand Rapids Institute for Information Democracy) 2010. The Triple Bottom Line and Sustainability? Viitattu: 25.05.2014 <http://griid.org/2010/03/30/the-triple-bottom-line-and-sustainability/>

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

INAISE (International Association of Investors in the Social Economy) 2014a. About us. Viitattu: 28.05.2014 <http://inaise.org/?q=en/node/15>

INAISE (International Association of Investors in the Social Economy) 2014b. Memberlist. Viitattu: 28.05.2014 <http://inaise.org/?q=en/memberlist>

Institute for Social Banking (ISB) 2011. Our definition of Social Banking. Viitattu 15.05.2014 <http://www.social-banking.org/the-institute/what-is-social-banking/>

J.D. Power and Associates 2011. Shopping and Switching Rates Increase among Retail Bank Customers as Competition in the Industry Intensifies. Viitattu: 27.05.2014 <http://businesscenter.jdpower.com/news/pressrelease.aspx?ID=2011020>

JAK 2013a. History. Viitattu 09.12.2013 <http://jak.se/content/history#.UqYvNydn3ug>

JAK 2013b. Om JAK. Viitattu: 09.12.2013 <http://jak.se/om>

JAK Finland 2014. JAK Finland: Ajankohtaista. Viitattu: 26.05.2014 http://www.jak.fi/mediawiki/phase3/index.php/JAK_Finland:Ajankohtaista

Koivuporras, Titta-Liisa 2008. Ihmiset ja pankki samaa maata? Yhteiskuntavastuun toteutuminen pankkisektorilla. Viitattu: 28.05.2014 http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-239-7.pdf

Laki luottolaitostoiminnasta 22.7.2011/901.

Maailman Kuvalehti 2012. Eettisten pankkien suosio kasvaa. Viitattu: 27.05.2014 <http://www.maailmankuvalehti.fi/artikkelit/12098>

Maailmantalous.net 2013. Finanssimarkkinat – kauppapaikka rahoitukselle. Viitattu: 22.06.2014 <http://www.maailmantalous.net/fi/artikkeli/finanssimarkkinat-kauppapaikka-rahoitukselle>

Mair Perkins Ltd 2012. Pigs can't fly – but good banks do exist. Viitattu: 28.05.2014 <http://www.mairperkins.co.uk/animations/pigs-cant-fly-but-good-banks-do-exist/>

Mattsson, Jani 2013. Hankeidea: Eettinen pankki Suomeen. Viitattu: 15.03.2014 <http://www.sitra.fi/hankeet/hankeidea-eettinen-pankki-suomeen>

Merkur 2007. Merkur Foundation. Viitattu: 27.05.2014 <https://www.merkur.dk/uk/AboutMerkur/Foundation/tabid/2778/Default.aspx>

Merkur 2008a. Merkur yleishyödyllistä pankkitoimintaa. Viitattu 08.12.2013 <http://www.merkurpankki.net/>

Merkur 2008b. Rahoituskohteet. Viitattu: 08.12.2013 <https://www.merkurpankki.net/Merkur/Rahoituskohteet/tabid/2454/Default.aspx>

Merkur 2012. Merkurin asiakastiedote 2/2012.

Merkur 2013. Annual Report 2012. International: Finland. Sivu 30. Viitattu: 08.12.2013 <http://www.merkurpankki.net/LinkClick.aspx?fileticket=HE4Y8JbdV-A%3d&tabid=2600> > Merkur > Vuosikertomukset

Mesenaatti.me 2014. Mesenaatti.me. Viitattu: 28.05.2014 <http://mesenaatti.me/>

Pankki 2.0 2013a. Pankki 2.0 -aloitteesta. Viitattu: 04.12.2013 <http://pankki2.fi/pankki-20-aloitteesta>

Pankki 2.0 2013b. Pankki 2.0 yhdisti viljelijät ja luomuruokakaupan asiakkaat. Viitattu: 04.12.2013 <http://pankki2.fi/pankki-20-yhdisti-viljelij%C3%A4t-ja-luomuruokakaupan-asiakkaat>

Pankki 2.0 2013c. Läpinäkyvää ja kestävää pankkitoimintaa toivovat myös. Viitattu: 04.12.2013 <http://pankki2.fi/>

Pankki 2.0 2013d. Eettiset pankit Euroopassa. Viitattu: 08.12.2013 <http://pankki2.fi/eettiset-pankit-euroopassa>

Pankki 2.0 2014. Diashow etusivulla. Viitattu: 25.05.2014 <http://pankki2.fi/>

Räntilä, Veikko 2014. Osuuspankin ja eettisen pankin rinnastuksia. Viitattu: 24.05.2014 <http://pankki2.fi/puheenvuoro/osuuspankin-ja-eettisen-pankin-rinnastuksia>

Sitra 2013. Ideakilpailun voittajat valittu! Viitattu: 22.05.2014 <http://www.sitra.fi/uutiset/kestava-talous-foorumi/ideakilpailun-voittajat-valittu>

S-pankki Oy 2014. S-ryhmän yhteiset eettiset periaatteet. Viitattu: 24.05.2014 http://www.s-pankki.fi/tietoa_s-pankista/Eettiset_periaatteet/fi_FI/ryhman_yhteiset_eettiset_periaatteet/

Suomen talousdemokratia 2014. Väärinkäsityksiä pankkitoiminnasta. Viitattu: 28.05.2014 http://talousdemokratia.fi/tiedostot/Vaarinkasityksia%20pankkitoiminnasta%201_00.pdf

The Financial Brand 2011. People Switching Banks More Often, Study Reveals Surprise Reasons. Viitattu: 27.05.2014 <http://thefinancialbrand.com/17355/jd-powers-research-new-bank-account-customers/>

Triodos Bank 2013a. An overview of our history. Viitattu: 09.12.2013 <http://www.triodos.com/en/about-triodos-bank/who-we-are/history/>

Triodos Bank 2013b. Core activities. Viitattu 09.12.2013 <http://www.triodos.com/en/about-triodos-bank/what-we-do/core-activities-business-lines/>

Triodos Bank 2014a. Diashow etusivulla. Viitattu: 28.05.2014 <http://www.triodos.co.uk/en/personal/>

Triodos Bank 2014b. Would you choose your bank again? Viitattu: 28.05.2014 <http://www.triodos.co.uk/en/about-triodos/news-and-media/media-releases/would-you-choose-your-bank-again/>

Ympäristöministeriö 2013. Mitä on kestävä kehitys. Viitattu 9.12.2013 http://www.ymparisto.fi/FI/Ymparisto/Kestava_kehitys/Mita_on_kestava_kehitys

Verkkomedia.org 2012. Johtavien rahoituslaitosten elitismi syynä USA:n ja EU:n taloudelliseen alamäkeen. Viitattu: 18.06.2014 <http://www.verkkomedia.org/news.asp?mode=8&id=2383>

Liite 1. Haastattelukysymykset

Ethical banking interview

If it is not a problem for you the interview will be recorded to make it easier to collect all the information. I'm happy to answer any questions you might have concerning these questions or my thesis.

1. How was your bank founded? What is the history behind it?
2. What kind of assets and expertise were most important when your bank was founded?
3. How did you find customers in the beginning?
4. What kind of advertisement has worked best for your bank?
5. What are your banks core values and how do you show them to your clients?
6. Have you ever asked your customers what was the most important reason that made them choose an ethical bank/your bank (in a customer poll etc.)?
7. What kind of advice would you give to a group of people starting an ethical bank?

Liite 2. Marika Lohen saatekirje

Dear social banker,

my name is Marika Lohi and I am a member of Finnish Pankki2.0-initiative which is developing social banking in Finland. At the moment the initiative is in a starting phase and we are developing the idea through community bonds and community share issues where we work together with ecological, social and cultural initiatives.

I am writing this short introduction to ask you to join Paula's work as we are very fortunate to have her to work for us. I know that you are busy and have a lot to do. Your interview would be very valuable to us in our work and could be used in other social banking initiatives also. Please, join the interviews!

Marika

Lohi

Liite 3. Sähköposti pankkitoimijoille

Dear Mr/Mrs X,

I'm contacting you concerning my thesis. I study Sustainable Development in the Turku University of Applied Sciences in Finland. In my thesis I'm researching ethical banking and ways to make it more known in Finland. My thesis is designed to help the Pankki 2.0 -initiative (<http://www.pankki2.fi/>) which is a group of people trying to set up ethical banking in Finland.

Could you find the time to participate in an interview about X Bank and its history? The interview will preferably be held on Skype but it can also be done by phone if that would suit you better. Would you be available for interview for example during the X of February? I'm also open to any suggestion from you concerning the date.

To prepare for the interview you can read through the interview questions beforehand. You can find the questions attached. Marika Lohi from Pankki 2.0 also sends her greetings that you can find attached.

Yours sincerely,

Paula Sarapisto

Liite 4. Kysymyksiä Merkurin yhteyshenkilöille

Kysely Merkur-yhteistyöstä

1. Miten Merkur-pankin rajoja ylittävä toiminta alkoi Suomessa? Miksi yhteistyötahoksi valittiin Merkur-pankki?
2. Mikä on ollut tai oli roolisi Merkurin yhteyshenkilönä?
3. Onko Merkurin toiminta Suomessa ollut kannattavaa tai hyödyllistä? Mitä on saatu aikaan?
4. Kuinka paljon toimintaan on panostettu?
5. Miksi Merkur on lopettamassa toimintansa Suomessa?
6. Mitä odotat tai toivot Pankki 2.0 -aloitteelta? Oletko siinä mukana?